

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

IZ VSEBINE

Mara Samsa: NA RAZPOTJU
Leonid Lenč: SPREMEMBE NISO DOVOLJENE
Mimi Malenšek: POMLAD V RUDARSKEM REVIRJU
Branko Čopič: SANJE IN RESNICA

Letnik IV.

Celovec, v soboto 7. V. 1949

Štev. 35 (220)

Delovno ljudstvo je proslavilo 1. maj

Mogočna prvomajska proslava v Ljubljani

Z velikimi pričakovanji smo potovali koroški delegatje, ki smo imeli srečo dobiti potno dovoljenje preko nasilne črte, ki nas še vedno loči od bratov v svobodni domovini. Polnočne ceremonije v Podrožici pa so bile kmalu za nami in ob svitanju smo že puščali za sabo Jesenice na poti v Ljubljano. Nihče izmed nas ni dremal. Zbujali so nas zdaj iz ene zdaj iz druge strani železniškega voza opozorila in vzkliki začudenja, kaj vse nastaja in se gradi novega in velikega samo že ob tej progi v svobodni domovini! Po teh prvih vtisih splošnega poleta smo z novim začudenjem zrl na svečano obleko ljubljanske okolice: Vsa slovenska prestolnica v zelenju in okrasu, vse v zastavi in parolah, v izložbah in na pročeljih hiš ovenčane slike predstavnikov ljudskih oblasti, predvsem maršala Tita in voditeljev partije. Prav tako pa smo videli povsod slike generalisima Stalina, Lenina in Marksa. Vse to pa nikakor ni podobno od svojčas nam zasovraženim kultom Hitlerjevega fašizma. Vsi imamo občutek, da se je ves ta svečani okras rodil v resnici iz srede ljudstva, ki vsakodnevne napore obnove in izgradnje svoje domovine premaga z isto vnemo in zavestjo, kakor je z ljubeznijo in veseljem pripravilo ta čudežni okvir za svoj dan, praznik delovnega ljudstva.

Mnogi izmed naše skupine Ljubljanec še niso poznali. Za vse tiste je bil sprehod po širokih, modernih ulicah, velemestna živahnost in razgibanost današnje Ljubljane že sam veliko doživetje. Vedno spet smo primerjali s Celovcem in Beljakom, pa tudi z drugimi mesti, ki so jih posamezni tovariši poznali in stalno je rastel naš ponos, da si je mali naš slovenski narod ustvaril iz lastnih sil tako lepo in ponosno prestolnico.

Še mnogo več pa je povedal sprehod križem krašem po ulicah in cestah vsem onim, ki so poznali predvojno Ljubljano. Da, celo tisti, ki je bil šele pred dvema in tremi leti zadnjič tam, je široko odpiral oči: Vsepovsod nove veličastne palače, nove tovarne in delavnice, stanovanjski bloki in delavske hišice, novi znanstveni inštituti, šole, študentovski domovi, bolnice in otroški vrtci... Vse izložbe v ulicah so v znamenju praznika dela: Trgovine kažejo ustroj in napredovanje ljudske preskrbe, drugod gledamo čudežni

porast storilnosti in uspehov narodov Jugoslavije v najrazličnejših panogah industrije. Skoraj neverjetno se nam zdi, da isti naš slovenski človek, ki ga pri nas na Koroškem razni »znanstveniki« še vedno »ocenjujejo«, da je edino sposoben za kmeto, pastirja in gozdarskega težaka, tu v svobodni domovini sproščen in ponosen ustvarja najmodernejšo turbine, generatorje, lokomotive, stroje, upodablja in slika življenje dela in radosti v prekrasnih umetninah, da je zmožen vse te organizacije najrazličnejših razstav in prikazov, ki jih gledamo po ulicah prvomajske Ljubljane. Od vsega tega bogastva utrujeni legamo k počitku v zavesti, da nam bo prihodnji dan prinesel brez dvoma pogledov in vtisov, ki bodo presegali vsa obetana presenečenja.

Prvi maj v Ljubljanskem hotelu je že v prvih jutranjih urah doživetje: Vsi prostori natrpani gostov, povsod živahne priprave na masovni obisk, ki se za ta dan pričakuje. Nas zbudi slavnostna budnica godb po ulicah, ki si sledijo druga drugi. Nato sprevidi mladine, tovarne, podeželskih udeležencev, ki so prišli s posebnimi vlaki, kolesarji, avtomobili in vedno iznova v navedeni pestri vrsti... Tudi mi Korošci se pripravljamo na odhod k sprevodu, ki bo pokazal ves naš slovenski narod združen na proslavi delovnega ljudstva. Kratek deževni naliv vseh teh priprav ne moti. Slovensko delovno ljudstvo je premagalo vse druge ovire.

Kako bi opisali prvomajsko parado 1949 v Ljubljani? Besede, tovariši, tega ne zmorejo. To je treba videti, doživeti! Naša želja v teh urah je samo ena, da bi vse to, kar gledamo in doživljamo sami, mogli čimprej videti vsi naši tovariši na Koroškem! Posebno še oni, ki so večkrat ob vseh težavah in zaprekah in terorju ki ga doživljamo malodušni. To parado nepremagljive sile in zmagovalnega poleta slovenskega delovnega ljudstva pa naj bi si ogledali kdaj tudi oni smešni oblastniki v Celovcu, ki mislijo, da bodo s prepovedmi zavrl korak koroških Slovencev v lepšo in svetlejšo bodočnost.

Nad pet ur traja ljubljanska prvomajska slavnostna parada: Mimo nas koraka vsa fronta slovenskega delovnega ljudstva, delavci, kmetje, inteligenca, mladina in vojska. Kar v začetku sprevoda korakamo tudi mi, koroški Slovenci, ki smo prišli

kljub vsem oviram v Ljubljano ter naša mladina, ki v šolah svobodne domovine pridobiva znanja za borbo v težavnem življenju svojega zatiranega ljudstva. Za nami korakajo Tržačani in beneški Slovenci. Z vseh strani nas navdušeno pozdravljajo in čutimo, da velja ta pozdrav vsej naši Slovenski Koroški.

Kdor pozna prvomajske proslave samo iz »socialističnega« Celovca ali Bejaka in celo iz Dunaja, si ne more ustvariti prave slike o tem, kar prikazuje prvomajski sprevod v današnji Ljubljani: V sliki, parolah, grafikoni in z besedami izpoveduje in prikazuje ta veličastni sprevod vse pridobitve in zmage delovnega ljudstva v prerojeni ljudski državi. Ta socializem ni prav nič podoben onemu, ki smo ga še pred par dnevi gledali v Celovcu in drugod na Koroškem samo na plakatem papirju. Tu vidimo zmagovalno pot delovnega človeka, ki je v silnem poletu premagal staro tlačanstvo kapitala, strojem in gospodarjem. To je socializem življenja in resnice. Ne samo v delu ga gledamo. Še bolj ga morda prikazuje parada zdravja, lepote in sproščenih sil, ki jo tvorijo tisoči in tisoči mladincev in mladink, fiskulturnikov in športnikov vseh vrst. Sprevod pa nam je dal še eno:

Še bolj nerazumljive so nam postale vse klevete proti novi Jugoslaviji in njenemu vodstvu, ko smo gledali vse to novo življenje, ki ga zmorejo samo nepremagljive ljudske sile vseh delovnih ljudi pod doslednim in skoz in skoz z ljudstvom povezanim vodstvom. Vse klevete, pa naj so sad reakcionarnih imperialistov in njihovega besa nad velikanskimi revolucionarnimi preobrnjavami v novi Jugoslaviji in tudi ne krivični izpadi kritikov iz tabora ljudskih demokratič nas odslej ne bodo več niti najmanj motili. Prvi maj v Ljubljani s svojo resničnostjo razbije vse to v prazen nič.

Velika proslava delovnih uspehov v Beogradu

Že v soboto pred 1. majem je bilo po vsem Beogradu praznično razpoloženje. Brez presledka so z venci in cvetjem okinčani vlaki, ki so nosili razne parole in napise, dovažali vedno nove množice, ki so v skupinah in v povorkah z veselo pesmijo krenile s kolodvora v mesto. Le kdor pozna živahnost južnjakov in raz-

V tej zavesti smo doživljali tudi še preostali dan. Mnogo smo si še ogledali in mislim, da bo Slovenski vestnik še od mnogih tovarišev dobil opis vtisov iz teh kratkih dni obiska naše svobodne domovine. Kajti nemogoče je, da bi v teh kratkih vrsticah opisali vse, kar smo naravnost srkali vase, da nas je vse to bogastvo kar že tlačilo: Razstavo lesnega gospodarstva in industrije, obisk mogočnih Titovih tovarn Litostroj, živinorejsko in živinozdravstveno razstavo, vožnjo z železnico naših malih ljubljanskih pionirjev ali pa ogled razstave slovenskega filma in kinematografije. Kaj šele, da bi opisali obisk nove Moderne Galerije, kjer smo koroški Slovenci po večini prvič v življenju občudovali edinstvene umetnine slovenskih slikarjev impresionizma. In mnogo drugega, kar nam je bilo bolj domače: Ljudsko rajanje, vse neštete predstave, koncerti, športne prireditve, svečana razsvetljava in bakljada ter rakete...

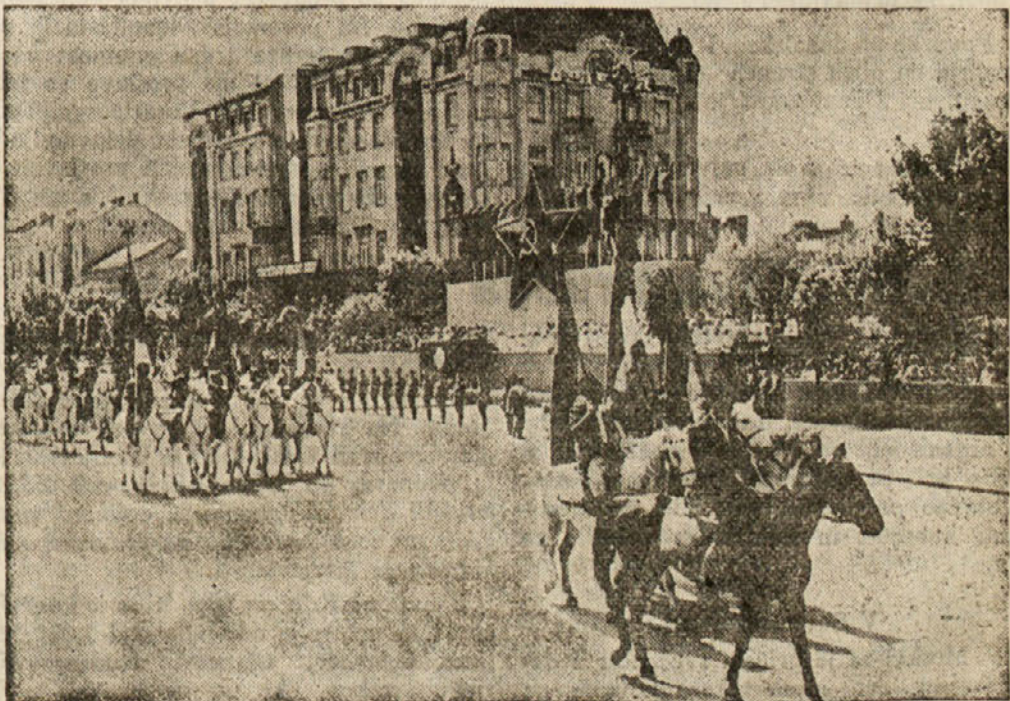
Ko smo odhajali in se bližali spet domaći koroški zemlji, smo čutili, da bo v nas ostal za vedno odmev ponosne pesmi in zavest zmagovalne borbenosti vsega našega ljudstva, ki je vse to ustvarilo in vsak dan nanovo ustvarja po velikem planu. Ta plan pa bo nekdo tudi nam odprl pot v lepše življenje, po delu in borbi nas samih in vseh onih, katerih polet smo ponosni občudovali.

Ko smo prišli v torek zjutraj na Koroško, smo izvedeli, da je celovski in beljaški prvi maj »zvođenec« zaradi dežja; ti koroški »socialisti« se gredo »socializem« samo ob lepem vremenu. Tako je tudi z njihovo revolucionarnostjo in njihovimi uspehi, prav tako z njihovo solidarnostjo z vsemi naprednimi silami sveta.

Nam bo ostal prvi maj 1949 v Ljubljani dokaz, da smo na pravi poti in poziv, da jo korakamo strnjeno naprej do končne zmage vsega delovnega ljudstva pri nas in po širnem svetu!

Zastopniki OF Slovenije in Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško na 1. majski proslavi v Beogradu

Člani obdelovalne zadruge jahajo mimo častne tribune

sale ime heroja in utelešenca nove jugoslovanske stvarnosti — maršala TITA.

Glavna ulica — Terazije so bile eno samo morje električne svetlobe, pred hotelom Moskvo pa so ogromni reflektorji razsvetljevali na eni strani ogromno tribuno, povlečeno s prtom v narodnih barvah z mogočno peterokrako zvezdo v ozadiju, na drugi strani pa slike najpomembnejših mož CK KPJ in hkrati najodličnejših graditeljev nove socialistične Jugoslavije maršala Tita, Edvarda Kardelja, Aleksandra Rankoviča, Milovana Djilasa, Borisa Kidriča, Franceta Leskoška, Moše Pijade i. dr., ki so krasile nasprotno stavo. Vso to bajno sliko pa je v ozadiju krasno zaokrožila visoka zgradba Albanija, na kateri so visoko nad mestom ble-

če drugače, tudi nebo mora biti ob tako slavnostnem razpoloženju jasno in jutranje sonce osvetljuje to slikovito mravljišče delovnih ljudi, ki se pripravljajo na najmogočnejšo parado, ki jo je Beograd doživel.

Točno ob osmih so zavzeli svoja mesta na slavnostni tribuni maršal Tito in člani Politbiroja CK KPJ ter zvezne vlade, na desni in levi strani tribune pa so se zbrali člani Ljudske skupščine, razni ministri, generali Jugoslovanske vojske, razni akreditirani diplomati in številni tuji in jugoslovanski novinarji.

Prihod maršala Tita je med zbranim ljudstvom na Terazijah izzval veličastne manifestacije, ki so odmevale tudi po vseh sosednjih ulicah.

Tekstilna industrija v Kranju prikazuje svoje delovne uspehe

stele besede »Živel Prvi maj« nad mogočno sliko maršala Tita.

Po ulicah se gnetejo množice, posebno pred gledališkimi dvoranami je silen naval delegatov, za katere so povsod brezplačne predstave. Pred beograjskim Narodnim gledališčem je posebno veliko ljudi. Nenadoma je vse samo še en sam klic: Tito — heroj, Tito — Partija, Tito — CK, Tito je naš — mi smo Titovi! Iz avtomobilov stopijo maršal Tito in skoraj vsi člani Politbiroja CK KPJ, da v gledališču prisostvujejo slovesnosti ob 30. obletnici Komunistične partije Jugoslavije.

Tito je naš, Tito — heroj, Tito — Stalin so potem dolgo v noč klici veselja pijanega ljudstva, ki z očitno nestrpnostjo čaka na veliki dan prvega maja. Nedelja jutraj. Morje svetlih luči se je spremenilo v morje zastav rdeče-belo-modrih z zvezdo in rdečih z veličastnimi znaki dela srpom in kladivom. Z vseh strani prihajajo skupine, se srečavajo in odhajajo na svoja zbirališča. Ves Beograd je na nogah in vse je ena sama pesem. Ni mogo-

Parada letošnjega prvega maja v Beogradu ni bila kot je v kapitalističnih državah merjenje in prikazovanje sil delovnega ljudstva, parada v Beogradu je bila parada bratstva in enotnosti vseh narodov Jugoslavije, parada uspehov delovnega ljudstva v izgradnji socializma, parada zaupanja in ljubezni jugoslovanskih narodov do izkušenih borcev za svobodo in socialistično izgradnjo domovine s tovarišem Titom na čelu, parada mednarodne solidarnosti in odkritosrčne miroljubnosti. Vse to so izražali številni transparenti, slike in zastave, ki so jih nosile posamezne skupine skozi ulice, po katerih je krenila povorka. Predvsem pa so to izražale pesmi, kjer je srbska zamenjala hrvatsko, slovenska makedonsko, črnogorski pa je sledila srbska. Vse te pesmi so govorile o borbah in o heroju Titu, ki se »bori za narodna prava«, in pripovedovala o stoletnem trpljenju posameznih jugoslovanskih narodov, vmes pa je vedno spet mogočno donela himna »Bratje, le k soncu, svobodi!«

(Nadaljevanje na 5. strani)

Prvi maj v Avstriji

Tudi avstrijsko delovno ljudstvo je slovesno proslavilo praznik dela — 1. maj. V vseh pokrajinah, mestih in industrijskih centrih so bile proslave, na katerih je delovno ljudstvo manifestiralo svojo enotnost v borbi proti hujšakem na novo vojno, za demokratičen mir.

Povorka na dunajskem Ringu, ki so jo v špalirju na obeh straneh ceste spremljali desetstisoči Dunajčanov, je trajala nad tri ure.

V Gradcu se je na največjem trgu, na Trgu svobode, zbralo več tisoč ljudi. V Linzu se je proslave, ki jo je priredila

Proslave Prvega maja v svetu

Prvi maj — mednarodni delavski praznik — so slovesno proslavili v vseh evropskih državah. Delavstvo, mladina, napredna inteligenca, demokratične stranke in organizacije so s svojo množično udeležbo pri prvomajskih proslavah dostojanstveno pregledali svoje sile, manifestirajoč enotnost in solidarnost v borbi za mir.

V Sovjetski zvezi

V Moskvi se je pričela svečanost z defiliranjem čet moskovske garnizije na Rdečem trgu, ki je bil okrašen z rdečimi zastavami, slikami velikih ustanoviteljev sovjetske države, Lenina in Stalina ter

prvomajskimi gesli Centralnega komiteja VKP (b).

Pri paradi je bil navzoč generalisim Stalin. Na svečanosti je govoril minister oboroženih sil ZSSR maršal Vasiljevski, ki je poudaril, da praznujejo narodi ZSSR letošnji delavski praznik z velikimi zmagami na vseh področjih gospodarskega in kulturnega življenja.

Parade na Rdečem trgu, ki se je končala ob 11,15 uri, se je udeležilo nad 3.000.000 ljudi, delavcev, učencev, študentov in fizikturnikov, ki so prikazovali svoje delovne uspehe ter manifestirali silo in enotnost sovjetskih narodov in njihovo pripravljenost, boriti se za svetovni mir

ter še nadaljnji razcvet svoje socialistične domovine.

Podobne svečanosti so bile v Leningradu, Talinu, Rigi, Bakuju, Taškentu ter drugih mestih ZSSR.

V državah ljudske demokracije

je delovno ljudstvo na slovesnih prvomajskih proslavah manifestiralo svojo nemajno voljo, da bo sodelovalo složno z delovnim ljudstvom vsega sveta v borbi za mir in proti hujšakem na novo vojno.

V Bolgariji

Velikih manifestacij v Sofiji se je udeležilo nad 300.000 oseb. Na Trgu Aleksandra Nevskega so korakali oddelki vojske, delavci, kmetje, nameščenci in mladina. Prvomajske proslave so bile tudi v številnih drugih mestih LR Bolgarije.

Na Poljskem

Prvomajske proslave so bile v vseh mestih in vaseh. Svečanosti v Varšavi se je udeležilo 400.000 ljudi. Parada je trajala nad 5 ur. Ministrski predsednik Cyrankiewicz je v svojem slavnostnem govoru poudaril odločnost vsega poljskega ljudstva v borbi za mir.

Na Madžarskem

V Budimpešti je korakalo v sprevedu, ki je trajal sedem ur, 500.000 madžarskih delavcev. Letošnja prvomajska proslava je bila po drugi svetovni vojni največja na Madžarskem.

Na Češkoslovaškem

Na trgu v Pragi, ki je bil poln zastav, se je zbralo 200.000 ljudi, delavcev, kmetov in mladine, ki so prišli na prvomajsko proslavo v svojih pisanih narodnih nošah. Slavnostni govor je imel predsednik Klement Gottwald.

V Romuniji

V Bukarešti je korakalo mimo tribune, na kateri so bili člani vlade in Centralnega komiteja romunske delavske partije, 300.000 delovnih ljudi.

V Franciji

V Parizu so Prvi maj proslavili s tradicionalnim sprevedom od Trga narodov do Trga Bastilje. V sprevedu je korakalo nad 1.000.000 ljudi. Na čelu spreveda, ki je defiliralo 5 ur, je korakal glavni odbor Zveze sindikatov pariškega območja, nato CK KP Francije, glavni odbor enotne socialistične stranke ter druge napredne organizacije in društva. Proslava je bila z geslom »Enotnost delavcev za obrambo kruha, miru in svobode.«

Podobne prvomajske proslave so bile v Nici, Montpellieru, Limoges, Strassbourgu, Marseilleu in Saint Etienneu.

V Italiji

V vseh italijanskih mestih je po nepopolnih podatkih sodelovalo na prvomajskih proslavah nad 6.000.000 italijanskih delovnih ljudi.

Na proslavi v Rimu je govoril generalni sekretar Sindikalne zveze di Vittorio.

1. maja so pričeli po vsej Italiji z zbiranjem podpisov proti vojni in Atlantskemu paktu.

V Berlinu

sta imela delavstvo in napredna inteligenca Berlina navzlic prepovedi prvomajske proslave po ameriških zasedbenih oblasteh prvomajsko parado, ki se je udeležilo nad 800.000 ljudi. Udeleženci so nosili transparente z gesli za enotnost Nemčije,

Seja Zavezniškega sveta za Avstrijo

Dunaj, 3. maja (TASS). Na seji Zavezniškega sveta za Avstrijo, ki ji je predsedoval sovjetski visoki komisar general Kurasov, je sovjetski predstavnik opozoril, da za tako imenovane razseljene osebe ne velja jurisdikcija avstrijskih oblasti. V Avstriji živi nad 500.000 razseljenec, katerih vzdrževanje je stalo Avstrijo v prvem trimesečju leta 1949. 80 milijonov šilingov. Avstrijska vlada je Zavezniški svet že večkrat opozorila, da je takšen položaj nevzdržen. Sovjetski predstavnik se je strinjal s tem, da lahko osebe brez državljanstva, ki so prispele v Avstrijo po 13. marcu 1948 — razseljenci in Nemci —, svobodno potujejo iz ene zasedbene cone v drugo s pogojem, da pridejo pod jurisdikcijo avstrijskih oblasti. Predstavniki zapadnih velesil so se uprli sovjetskemu predlogu ter s tem branili sta-

za prijateljstvo s Sovjetsko zvezo, proti vojni in Atlantskemu paktu, za mir.

V Londonu

Ker je britanski notranji minister prepovedal letošnjo tradicionalno prvomajsko parado, se je na poziv londonskega sindikalnega sveta zbralo več tisoč delavcev na zborovanju na glavnem londonskem trgu Trafalgar Square. Policija je s pomočjo Mosleyevih fašistov surovo napadla manifestante ter trgala sindikalne, partijske zastave in gesla. V spopadu je policija ranila več delavcev, 21 pa jih je aretirala. Delavcem pa je vendarle uspelo, da so z razvitimi zastavami dospeli do Trafalgar Square-a, kjer je govoril sekretar londonskega sindikalnega sveta Jakobs. — Ob koncu zborovanja so zapeli Internacionalo, nakar so udeleženci odšli na zborovanje, ki ga je sklicala Komunistična partija Britanije. Tudi to pot je policija napadla manifestante, ki so se odločno uprli ter si utrli pot do kraja zborovanja.

Na zborovanju je govoril sekretar KP Velike Britanije Harry Pollitt, ki je pozval delavstvo na borbo za ohranitev miru.

Na Švedskem

so bile prvomajske manifestacije, mitingi in zborovanja v vseh mestih in industrijskih središčih. Z gesli proti vojni in netilecem nove vojne je švedsko delavstvo krepko manifestiralo za mir, mednarodno sodelovanje in miroljubno politiko Sovjetske zveze.

V Kodanju

je na prvomajskih manifestacijah, ki jih je organizirala Komunistična partija Danske, sodelovalo nad 200.000 ljudi. Po sprevedu je bil z geslom »Borbe za mir« miting, na katerem je govoril predsednik KP Danske Larsen.

Na Kitajskem

so milijoni delavcev mest in vasi v osvobojenem delu Kitajske svečano proslavili praznik dela — 1. maj.

V Peking, sedežu ljudske vlade, so delavci, združeni s kmeti prvič v zgodovini proslavili 1. maj v svobodi. Na proslavi je govoril o glavnih nalogah delav. razreda Kitajske podpredsednik vsekitaj. delavske federacije Li Li San, ki je poudaril, da mora delavski razred z vsemi domoljubnimi in demokratičnimi sloji ljudstva nuditi pomoč narodno-osvobodilni armadi, da bo izvedla revolucijo do popolne zmage v vsej Kitajski.

V Grčiji

so na vsem osvobojenem ozemlju enote Demokratične armade slovesno proslavile Prvi maj v znamenju borbe za vzpostavitev miru v državi ter za ohranitev in okrepitev miru na svetu.

Na proslavi v sedežu vrhovnega poveljstva je govoril Stavros Kusianudis: »Le-tošnji Prvi maj slavi naše ljudstvo v borbi proti monarhofašizmu in angloameriškim imperializmom, ki so spremenili našo zemljo v velikansko pokopališče ter si z vsemi silami prizadevajo, da bi napravili iz Grčije svoje vojno oporišče. Mi hočemo mir in si ga bomo priborili ne glede na to, če je to želja sovražnikov ljudstva ali ne. Sklenili smo, da bomo stvar grškega naroda privedli do zmage.«

Prvomajske proslave so bile tudi v številnih drugih mestih in deželah po vsem svetu. Povsodi je delovno ljudstvo dostojanstveno proslavilo praznik dela v borbi proti hujšakem na novo vojno, za resnično demokratičen in trajen mir.

(TASS, Tanjug)

NA RAZPOTJU

Tisti dan se je vračala Tona domov s težkim, pretežkim srcem. Misli so ji bile kot s kamenjem ovesene in jo pritiskale k tlom. Trudoma so ji blodile po glavi in, kakor koli je napenjala možgane, le ni mogla vsega dojeti. Zdelo se ji je, da ji bo razključevalo srce. Od njega bodo ostali sami drobci, ki jih bo veter razpršil na vse strani. Življenje jo bo prenehalo krto-vičiti. Ničesar več ne bo vedela o njegovi težavi in mali drobci njenega srca bodo krožili okoli. Našli bodo pot v srca drugih, da jim bo potem laže, mnogo, mnogo laže. »Materino srce razključite in ga razkosajte! Nasrežite se ga, kar je v njem, pa ne boste dopustili, da bi nas razkrojalo in izpodjedalo notranje gorje. Materino trpeče srce nikoli ne laže in ne taji. Ono najde vselej pravo stezo«.

Počasi je lezla v breg in noge so ji bile kot svinec težke. Komaj zdaj je začutila, da se je poslovila mladost, da jo je zavrtna bolezen prežgodaj naglodala. Ne smela bi pešati, kakor je pešala skoraj vseh sedem in dvajset let svojega zakona. Tilen se je krivil pod širokim jerskom najprej v mesto in potem iz mesta grede. Ne, ne smela bi več! Toda danes nikakor ni mogla prisesti na avtobus poleg drugih ljudi, se zazreti v znane obraze, brati iz njihovih vprašujočih oči in ne vedeti odgovora. Ne! Danes je hotela biti sama s seboj prav do doma. Prav je bilo, da se vije cesta počasi pred njo, da se mora upeljana nešteto krat ustaviti in odpočiti. Tako pridobi samo čas za razmišljanje in predno bo stopila v hišo pred svoje otroke, pred Marico in Tinko, mora razmisлити in dognati to stvar do kraja. Da, do kraja, prav do kraja.

Globoko pod njo se je zrcalila ogromna morska gladina. Veter jo je grival na rahlo in tenke, srebrne struje so se druga poleg druge valile proti bregu. Galebi so letali nizko nad njo, se dotikali s perutnicami valov, kakor da bi jih hoteli poljubiti, se sunkoma dvigali visoko iznad njih v zrak in znova počasi zaprlutali proti njim. Nešteto krat se je ponovila ta igra: igra morja ter belih, lahkokrilih, prožnih galebov. Ob bregu pa se je pričevalo mesto. Najprej v ozki skoraj premi črti, potem se je ta črta utapljala v gmoti sivih zidov, ki so se raztezale v dolgih, molčečih jezikih po vseh gričih, dvigajočih se v polukrogu iznad morja. Vse je objel njen pogled. Ko bi mogla, bi stegnila proti njemu obe roki in si ga potem prižela na srce tesno, da bi se utrip njenega srca spojil z njegovim utripom. To je bil Trst, naš Trst, naše mesto. Znoj njenega očeta, deda in moža se lepi na njem in kri njenega sina. Lojzeta kri. Pri srcu jo je stisnilo še bolj bolešno in bilo ji je, kakor da bi ga nekdo prebodel s tisočeriimi šivankami. Mahoma je znova vse zaplesalo pred njo: morje in mesto, podoba moža, Lojzeta, Štefana, Marice in Tinke. Vrtnec jih je pogoltnil in utonil z njimi v daljno daljavo. Spet je stala sredi dvorane, tam nekje v središču mesta in spet jo je spreletel neprijeten drget po vsem telesu. Na odru so sedele... Čakaj! Kdo je že vse sedel

Mimi Malenšek — Konč:

Pomlad v rudarskem revirju

Rudarski revir.
Glej, črni možje
s svetilkami v jame hite,
Povsodi pogled
opaža mi sled
črnega bogastva gore.

V rudarski revir je dihlila pomlad,
prinesla sonca je in novih nad!

»Jaz sem tal
si-ro-mak!
peli so krampi nekoč.
»Ko gora sem črna bogat,
ne bo več tlačil glad!
odmeva zdaj pesem v noč.

Globoko pod zemljo
črne lučice brle,
močne roke hite
in na črnih licih vseli
je razlit vesel nasmeh.

Črni revirji se smejejo,
v soncu svobode se grejejo.
Polna veselih, svetlih nad
jih je objela pomlad!

nja odru? V mislih jih je prešela od leve proti desni in od desne proti levi. Ob vsakem obrazu se je ustavila. Iz vsakega je hotela prečitati, kaj vse se za njim skriva. Zdelo se ji je, kot da nekaterih ne pozna, kot da jih danes prvič vidi in so se ji šele danes do kraja razodeli. Če se je toliko zlobe odražalo na licu, koliko je mora biti šele v srcu? Pa saj je nemogoče, da bi prišla vanj preko noči, kot je nemogoče, da danes pljuvaš na to, kar si še včeraj hvalil in poveljeval. Ali pa si bil samo hinavec, grdi, zakrinkani hinavec.

Obrisala si je potno čelo in pridržala dih. Pogled ji je ujel morje v zalivu, ki se je zdaj prelivalo v zamolkih, večernih barvah. Poletje je bilo in rahla, božajoča sapa je vela od njega. Njo pa je spreletaval hlad po vsem telesu in še vedno je vse trepetalo v njej. Izza vseh obrazov, ki jih je danes videla, sta vstali podobi njenih sinov: Lojzeta in Štefana po-doba.

Črne oči se ji smejejo izpod gostih, črnih, skuštranih las. »Nisem te hotel prevarati, mama, tudi skrbi ti nisem hotel prizadeti in razžalostiti te. Storiš sem tako, da te obvarujem pred preganjanjem, ki bi sledilo zasliševanju na karabinerski postaji. Ali si kdaj pomislila, kaj bi storili s teboj?« Tako je govoril se sklonil k njej in se je oklenil kot takrat, ko je še lezel v njeno naročje. Šestnajst let in pol je imel, ko je odšel brez najmanjše besede. V Furlanijo je šla za živževem, doma pa jo je čakala vest, da je utonil. Jokala je za njim in objokovala njegovo mladost. Izjokati do dna se ni mogla in sama ni vedela zakaj. Na dnu srca je telo rahlo upanje. Dajalo ji je poguma in ji pravilo, da ni tako? Pa res ni bilo. Privrskal je domov njen Lojze ob razpadu Italije. Partizan je bil da malo takih. Zasukal jo je po kuhinji in objel okoli pasu tako močno kot bi mu bila dekle, ne mati. »Nič se ne huduj, žalovala si za menoj, a ukanil sem jih, pa reci, kar hočeš, dobro

sem jim jo podkuril. Daj, nasmej se z menoj, mamica!« Dva dni jo je obsopal z nežnostmi in jo prosil z njimi za Štefana, ki je leto dni mlajši od njega. Ni slutil, kako je sama že vsa vdana naši vojski, kako ne bi zmogla nobenega ugovora. Šele ob slovesu je to spoznal in postal je ponošen nanjo.

»Toda zdaj, če bi me videla tako skrušeno, tako neodločno, bi ne mogla biti ponosna«, jo je nenadoma zapekla žgoča misel. Odkar sta odšla, ni bila za njo samo mati. Tovariš jima je bila. Domislila si je, kako je s sosedovo Polono po njenem odhodu odšla prvič na nevarno pot. Sosea je imela pri partizanih moža in sina. Z odredom sta prišla v bližino doma. Naprosila jo je, naj gre z njo, da ji pomaga nesti mimo straž nekaj obleke in perila za njiju. Brez besed se je odpravila. Samo po sebi je bilo umevno, da ji pomore. Šlo je za našo vojsko, za zmago naše stvari, za našo svobodo.

Od tedaj je bila malodane vsak dan na poti. Nosila je sol iz Grljana, vžgalice, zdravila in obveze iz Trsta. Štela je vojaške avtomobile in kamione ter si zapisovala številke. Včasih jih je pribučalo kar po deset in še več hkratu. Grozeče je ječala cesta pod njimi. Najraje bi si bila zamašila ušesa, da bi ne slišala njihovega hreščanja. Vsak vzgib je vpil: »Na partizane gremo, na partizane!«, še potem, ko ni ostalo za njimi drugega kakor sled gosenic. Pogosto se je dogajalo, da je nazaj grede katerega zmanjkalo. Takrat je začutila vse zmagoslavje v sebi. Hipoma ni pomislila prav nič na to, da je terjalo tudi žrtve, da je med njimi morda tudi kateri od njenih. Gnalo jo je dalje, kakor je gnalo Lojzeta, Štefana, vso vas, vse ubogo, brezpravno tržaško ljudstvo. Osvobodilna vojna je morala priti, da se je združilo in premostilo staro, vrinjeno sovraštvo. V njej se je šele prav spoznalo, da udriha fašist z istim bičem po njem. Tako silno se je zavedelo svoje

brezpravnosti, da je zrasla v njem volja in moč, da se je otrese. Kaj vsega ni takrat zmogla njihova vas? Nekaj dni pred tistim, ki so jih odgnali v zapore, so imeli pri hiši soli za cel polovnjak. Neko dekle s Krasa je prišlo po njo s parom volov in jo odpeljalo mimo sovražnih postojank.

Tu so se Tonini spomini pretrgali. Kar je bilo potem, za njo ni imelo več živ, neposredni izraz partizanske borbe, čeprav je bilo vse prepojeno z njo. Iz prsi se ji je izvil globok vzdih. Kakor olajšanje je prišel. Zdaj ni bilo v njej nobenega dvoma več. Stala je na razpotju. Ko si je pa v mislih vse razvrstila in se vsega dotaknila, je vedela, da mora dalje po stari, preizkušeni poti. Le ta je prava. Vse drugo je le prevara. Z drugim nas hočejo samo odtrgati od naše domovine, od vsega, kar nas veže nanjo. Nekoč se bo to vsem razodelo. Bridko bo poslednje spoznanje, kajti kdor tega ne bo storil, kar je storila ona v teh urah hoda, proti domu, in bo krenil za njimi, ne da bi poprej premožgal v sebi, bo prinašal z njimi vred propast svojemu ljudstvu. Morda se tega ne bo do kraja zavedal in zato bo zanj spoznanje še bolj grenko. Očitki niso resnica. Stvarnost pokazuje, da niso. Le strašna usodna zmeta so. Toda oni so se zagrizli vanje. Iz njih kujejo orožje, da ga bodo nastavili na naše prsi. Z njim bodo uničevali, kar smo si dogradili. Bilo ji je, kot da čuti na sebi pritisk jeklene cevi in da je ves čas, odkar je zapustila dvorano, ležala pred tem pritiskom. In tako kot ona, jih je bežalo še mnogo. V očeh jim je videla, da ne odobravajo, po ugovorih in glasu je spoznala, da bodo trdovratno iskali resnico.

Mehka poletna noč se je razgrinjala vse naokrog, ko je prišla do svojega doma. V sobi sta dekleti že spali in tudi oče je že legel k počitku. V kuhinji je gorela luč in večerja jo je čakala na mizi. Sedla je kraj nje, zajela enkrat, dvakrat in odložila žlico. Nič ni bila lačna. Preveč, mnogo preveč je bilo vsega drugega v njej. Duša ji je bila polna čiste, neoskrunjene lepote in veličine narodnoosvobodilne borbe, polna zmagoslavja kot takrat, ko se niso vrnili nazaj tanki, ki so odšli na partizane.

Mara Samsa

SPREMEMBE NISO DOVOLJENE

Zgodilo se je v kavarni »Anjutine oči«: nezadovoljen gost je zahteval knjigo za pritožbe in je popisal vso stran, zasopel od jeze in togote.

In vse to se je zgodilo — zakaj? Zaradi rezine citrone!

Takole je bilo: gost je sedel za marmorno mizo, se zadovoljno oziral naokoli, z nasmeškom na obrazu povabil natakarico Tonjičko in ji rekel:

»Pri vas je pa zelo prijetno! Okna imajo zavese, na vsaki mizi stoji lonček z rožami... Prinesite mi skodelico kave s citrono!«

Tudi Tonjička se je prijazno nasmehnila in rekla:

»Kave s citrono ni na našem jelovniku!«

Gost je začuden preletel jelovnik od vrha do kraja in rekel:

»Toda čaj s citrono imate?«

»Imamo.«

»Torej je stvar v redu. Vzemite kolesček citrone, položite ga na cedilo in prinesite mi ga poleg kave. Plačal bom, kolikor boste računali!«

Kakor bi slutila bližajočo se nevihto, je Tonjička globoko vzdihnila:

»Dobro, pa grem. Poskusila bom...«

Čez četrte ure se je vrnila. Gost je takčas postal nejevoljen, da prav besen. Bobnal je s prsti po mizi in pobilskaval z očmi na trepetajoče zavese.

»S kavo in citrono vam, žal, ne moremo postreči!« je pojasnila Tonjička. »Tega ni na našem jelovniku.«

»Nehajte mi že s tem jelovnikom!« je zahrnel gost. »Ali imate pri hiši kakšno citrono?«

»Citrono imamo.«

»Ali imate nožek, s katerim se odreže kolesček citrone?«

»Imamo.«

»Nu, torej. Imate citrono, imate nož — kje so torej nepremagljive ovire? Zakaj mi ne morete prinesiti poleg kave kolesčka citrone?«

»Ravnateljica pravi, da so pri nas, v »Anjutinih očeh« jelovnik napisali gori, v vodstvu podjetja. S tem, kar je zapisano na jelovniku, lahko postrežemo gostom, drugim pa ne.«

»Ali ima vaša ravnateljica glavo?«

»Ne vem — mislim, da jo ima. Državljan, svetujem vam tole: naročite skodelico črne kave in čašo čaja s citrono. Skušala vam bom ustreči, prinesla bom kolesček citrone posebej na cedilu, pa boste lahko oželi v kavo...«

Gost je zardel do ušes, udaril po mizi in zahteval knjigo za pritožbe.

Naslednjega dne je ravnateljica »Anjutinih oči«, Anastazija Petrovna Lukomorova, starejša debelušna ženska, vsa vznemirjena sedela pri seji vodstva podjetja tik svojega neposrednega šefa in razpravljala z njim o včerajšnjem pripetljaju.

»Gost je imel prav,« je dejala Lukomorova.

»Prav, da, in ne enkrat, temveč tisočkrat!« je pritrdil Lukomorovi nadrejeni vodja obrata.

»Dementij Pavlovič, sodim, da bi morali gostom prinesiti, kar zahtevajo,« je nadaljevala Anastazija Petrovna.

»Moramo, tovarišica, moramo, seveda moramo...«

»A kaj se dogaja pri nas? Imamo citrono, imamo kavo, a na zahtevo ne postrežemo s kavo in citrono! Tako ne smemo delati. To je smešno, Dementij Pavlovič!«

»Res je smešno, Anastazija Petrovna!« Takšen je bil pomenek. Pogovarjali so se in se razburjali. Ob razhodu je rekla Lukomorova:

»Naročila bom torej našim, naj izračunajo, koliko stane kava s citrono, ti pa izposluj, da pride ta reč na jelovnik.«

Obraz Dementija Pavloviča se je podaljšal.

»Anastazija Petrovna — čuden človek si! Toliko let si že pri nas v službi, pa si še vedno tako otročja! Čemu bi se midva ukvarjala s kavo in citrono? O jelovniku odloča Boris Sergejevič, on naj uredi to reč. Omenil mu bom kavo s citrono, čim ga srečam. Podprl bom tvoje mnenje...«

Potekel je mesec. Vprašanje kave s citrono ni bilo rešeno, v kavarni pri »Anjutinih očeh« so na to že pozabili, ko se je primeril nov dogodek.

Neki gost je zahteval svinjino s hrenom.

Tonja se mu je nasmehnila:

»Svinjine s hrenom nimamo. Imamo pa svinjino s sirom.«

»V jelovniku stoji, da imate jesetra s hrenom. To se pravi, da niste brez hrena. Priložite svinjini ščepec hrena in plačal bom račun, ki mi ga boste predložili...«

Tonja je odvrnila:

»Naše vodstvo ne bo nikdar privolilo kaj takega, o tem ne dvomim. Svetujem vam: naročite jesetra s hrenom in svinjsko meso s sirom. Potem vzemite hren z jesetra in ga potresite po svinjini.«

Gost je poškratel, zaklel, udaril s pestjo po mizi in zahteval knjigo za pritožbe. Ponovila se je zgodba o kavi z rezino citrone...

Razburjena Lukomorova se je spet napotila k seji vodstva podjetja, k Dementiju Pavloviču, ter ga prosila, naj jo nemudno spremi k Borisu Sergejeviču, da bi uredil zadevo.

Dementij Pavlovič pa je zapustil Lukomorovo v sprejemnici ter sam odšel k Borisu Sergejeviču. Kmalu se je vrnil.

»Anastazija Petrovna, — nimava sreče!« je rekel in globoko vzdihnil. »Boris Sergejevič odhaja na dopust in izroča svoje posle Petru Antonoviču.«

»Nič zato, naj pa stvar uredi Peter Antonovič, meni je vseeno!«

Dementij Pavlovič je odkimal:

»Lukomorova, ti si kakor otrok! Kaj meni, da bo Peter Antonovič prevzel naše takšno odgovornost? Nikdar ne bo storil tega! Torej nama ne preostane nič drugega, kakor počakati na povratek Borisa Sergejeviča.«

»Kaj pa gosti, Dementij Pavlovič? Ali kaj misliš na to, da ima vsak gost svoj okus in svoje zahteve? Kaj naj mu rečem, kadar pride s svojim zahtevkom?«

»Anastazija Petrovna, ti si direktorica, torej ukreni, kar hočeš!«

Že zvečer se je na steni kavarne »Anjutine oči« zablestel širok pas papirja z daleč vidnim napisom:

»Postrežba točno po jelovniku! Do nadaljnjega spremembe niso dovoljene.«

Leonid Lenč

BRANKO ČOPIČ:

SANJE IN RESNICA

Za mežnarja Matjaža v Jelšovem so nastali hudi časi. Čim bolj sili v to vas nova doba s svojimi tečaji, zadrugami, posvetovanji in raznimi akcijami, tem bolj se izpodmikajo izpod Matjaževih utrujenih nog tla.

»Oh, oh, kakšne reči so to!« — tarna svojemu zvestemu sobesedniku, krčmarju Juriju, ki mu vsi pravijo samo »Jazbec«. »Vse se obrača proti meni. Nič ne rečem, vsa čast tej Osvobodilni fronti, naj jo vrag, če že mora biti, a da bi te nesrečne razmere šle vsaj mimo mene. Novi čas mimo mene, jaz pa mimo njega, no, in vse bi bilo v redu.«

Včasih Matjažu ni bilo tako nerodno; saj je bil precej podkovan, ker je rad prebiral knjige in se je marsičesa iz njih naučil. Posebno pa je slovel kot tolmač sanj. Imel je doma »staro stoletno kolendro« in oguljene »egiptovske sanjske bukvice«, v črno svinjsko usnje vezane, pa je z njimi razlagal tudi najbolj zmedene sanje zmešanih in utrujenih glav.

Recimo, da je prišel k njemu od dela umazan in oznojen siromaček, pravcat kandidat za enega izmed brezimnih štidesettisoč mučnikov, stiskal pod pazduho rjavkasto kokoško, prav tako beraško skromno in drobno, in ga ponižno zaprosil:

»Dragi moj Matjaž, ne zameri, bi mi raztolmačil moje sanje in mi povedal, kako in kaj?«

»Bi, bi, zakaj ti pa ne bi, dasi je prav za prav grešno dejanje vtikati se v božje reči. Ker sem dober človek in ker te rad imam, ti povem vse po redu.« In že je mežnar segel na polico po zamazane bukvice in poklical ženo:

»Mica, nesi tole kokoš v kurnik, saj vidiš, da je Drejec nerodno držati jo! Oh, kje jo je še iztaknil; tako drobna je kakor vrana!«

Pa je Drejec začel natanko in na široko pripovedovati o svojih sanjah.

»Veš, Matjaž, sanjalo se mi je noč, ti moj ljubi Bog« — in tu je možič ves v skrbeh globoko vzdihnil — »sanjalo se mi je, da je prišel hudič na mojo njivo, kjer imam letos turščico, pa da ni pravi hudič, temveč menda nekakšen financer, pa se spravi nad-me in me strašno pogleda s tistimi peklenskimi očmi in nahruli: — Kje pa imaš posajen tobak. Drejče?! —

»Mene je obhajala, saj veš, zona, pa sem si mislil: »Kako pa ta zlodej ve, da imam tobak prav na tej njivi ob potoku?«

»Ob potoku« je ponovil mežnar kakor odmev.

»No, saj ni prav, kako bi rekel, ob potoku; le tako sem rekel to, samo da rečem« se je izvijal Drejec.

Matjaž pa je začel takoj nato s pobož-

nim licem vedeža in vidovitega človeka listati po bukvalih in je tako mimogrede vprašal:

»Pa kaj misliš, da je bil to res hudič ali samo financer?«

»Saj je vseeno«, je zamahnil z roko Drejec in odkimal, »noben ni nič prida. Kar za oba poglej!«

Dolgo je pregledoval Matjaž po knjigi, nerazumljivo in skrivnostno mrmral, potem pa pričel z razlaganjem:

»To ti pomeni, da boš imel neke težave in skrbi doma, pa žalost pride v srce tebi in ženi tvoji.«

Na te besede se je ubogi možič pobral brez kokoške, a čez dva dni ali tri dni so bile težave in skrbi že pri njem doma: ponoči mu je namreč nekdo posmukal ves tobak, pa prav do zadnjega lista, a vse okoliščine so kazale, da to ni bil hudič ali financer. Ha, financer bi to opravil javno in podnevi, hudič bi pa to zlahtno bil samo pogazil in poteptal, ali pa bi ugnal kako drugo hudobijo. Razen tega pa je v rahli zemlji ostala sled močne in velike noge človeka, ki mora biti lepo podkožen in res dobre reje, saj se je vdiral v tla, medtem ko hudič, kar je splošno znano, pušča za seboj odtise kozlovih parkljev, financer pa sledove težkih škornjev.

Drugokrat se je zgodilo, da je prišla k mežnarju stara ženska s kodeljo volne pod pazduho in hotela, da bi ji raztolmačil neznanško zapletene sanje, polne popov, vladik, arhidijakov, kadilnic in škropilnic, pa kakor da sta bili poleg tudi sveta Barbara in sveta Uršula; kratko in natanko, pravi prived kakega blaženega božjega ugodnika.

»Popi, vladike, dijakoni... Mnogo jih je bilo praviš? ... Aha, čakaj, čakaj«, je mrmral vidoviti mežnar in premetaval liste v bukvalih. »E, to bo treba poiskati pod Vesolmi cerkveni zbor, tam bodo vsi ti na kupu.«

Zamislil se je, skrivnostno je mrmral, saj kodelje je bilo precej, in potem je tolmačil tako:

»Veš, sosedja Julia, kaj ti pravijo tvoje sanje? Zelja ne boš nič imela. Pridejo gosénice in ti ga požrejo do amena.«

O, saj sem si že sama mislila, da take sanje ne morejo nič dobrega pomeniti — je z olajšanjem ugotovila zgarana Julia in pustila volno vedežu.

Tako se je ljudem sanjalo o čarovnicah, volkodlakih, vragovih, popih, hodžah, častitih sestrah, brejih kobilah, žandarjih, divjih mrjascih, kugi, koleri, kralju in kraljici, ječah, kloštirih, razbojnikov polnih krčmah in drugih čudovitih rečeh in zadevah, ki so v zvezi z vsakdanjim življenjem.

Spretni mežnar je imel dober spomin, da si je zapomnil vsake izdatnejše sanje; še bolj pa so mu ostajali v glavi darovi, ki jih je prejemal za razlaganje sanj. Sprejete dobrote je sploh imenoval po glavnih osebah posameznih sanj. Tako je, na primer če je za sanje o papežu dobil kos slanice, a za sanje o sedmerih hudičih pisker fižola, na ženino vprašanje, kaj bi napravila za večerjo, odgovoril:

»Skuhaj sedem hudičev, pa jih zabeli s papežem!«

Zgodilo pa se je tudi, da je dal ženi za navadne smrtnike popolnoma nerazumljivo naročilo:

»Čuješ, Mica, od kralja in kraljice mi napravi copate, pa jih pošij z norišnico na Studencu, ali, pa še bolje s tistim oslom v levji koži. Na veseljni zbor pa pazi, ker so se ga lotile miši.

Po osvoboditvi, ko je nastala ta vratomna doba tekmovanja, se je novi čas prijel tudi sanj. Počasi ginejo iz sanj stare znane osebe in sanje dobivajo vsebino.

Mežnar je takoj začutil, da nekaj ni v redu. Ljudje niso več toliko hodili k njemu po svet, a če je vendar prišel kdo s sanjami, so bile kaj čudne.

Tako je spet prišla stara Julia in mu pripovedovala:

Tovariš Mežnar, sanjalo se mi je noč, kako je hodil po moji njivi velik traktor, da se je vse treslo; pa grmelo je kakor sam sveti Elija...

»Hm, pa je res tako? Se nisi menda zmotila? Morda je pa bil sam repati hudič, in ne traktor?« je poizvedoval Matjaž.

— Kak hudič neki, sedaj o petletki? — se čudi starka. — Kaj pa bi mi s hudiči pri delu?

Mežnar Matjaž je nato živčno začel prebirati bukve, a o traktorju nikjer nobene besede. Nazadnje je žalosten zamahnil z roko.

»Draga Julia, tvoje sanje mi pa niso nič všeč.«

Ali pa se je dogodilo, da mu je kakšen kmet pripovedoval:

— Veš, Matjaž, sanjalo se mi je, da tekmujemo s sosedno vasjo, kdo bo prej končal opravke na svojem delu ceste. Delamo, hitimo, ko pa slučajno pogledam po cesti, me prevzame veselje, da moram vzkliniti: »Poglejte no vendar, tamle gre naša nada in ljubezen!«

»Pa menda ne kralj?« — se je navdušeno zavzel mežnar.

— A, kaj kralj, ... buldožer! Buldožer sem videl, kako nam gre pomagat. Saj vendar sam veš, da kralj v petletki nima mesta. Kdo bo še danes sanjal o njem? Saj to bi bilo skoro že sabotaža!

»Uh, uh!« je puhal Matjaž. »Pa saj to

sploh niso več sanje. To je vse že čista resnica. Kaj je z vami, ljudje?

In tako se nekomu sanja, da zida tvornico, drugemu, da je postal pilot, nekatere sanja o odboru, električnih žarnicah in radioaparatih, dečki sanjajo o mladinskih progah, otroci pa o udarniških robcih in pionirski železnici. O tem, seveda, v mežnarjevih bukvalih ni besedice in on tega še sam sebi ne ume razložiti.

— Hencaj, hencaj, dokler se je ljudstvu sanjalo o hudičih, kraljih in menihih, nam je šlo dobro — vzdihuje Matjaževa žena Mica. — Ko pa je traktor vse te pregnal iz ljudskih sanj, smo prišli čisto na nič.

Nekega dne je pritekel k mežnarju njegov najmlajši in zavpil:

— Očka, očka, o hudiču se mi je sanjalo!

»O, srečni hudič!« se je razveselil mežnar. »Kar povej mi torej, kako je bilo!«

— Sanjalo se mi je, — je začel mali — kakor da je milica prišla hudiča, ker je bil skril viške žita in s tem sabotiral naš črt...

»Tudi ti, sinko Loizek,« je vzklitnil mežnar Matjaž kakor nekoč Julij Cezar, in si razklenil pas, a mali potepin je že pobegnil prek plota in tam zavpil:

— Tudi ti očka si reakcija!

Tedaj je mežnar ves ogorčen šel k svojemu edinemu prijatelju, krčmarju Juriju »Jazbecu«, pa je našel tudi njega v hudih skrbeh.

»Kaj ti je, za božjo voljo?« se je začudil mežnar.

— Nikar me ne sprašuj; grde sanje sem imel — zakrutil krčmar.

»Kaj je bilo?« je silil vanj Matjaž.

— Sanjalo se mi je, da stoji tukaj namesto moje krčme Dom prosvete. Gledam gesla, časnike, knjige... zgrozil sem se in brebudil.

»Dragi moj Jurij, tako je, resnično tako. Danes so to tvoje sanje, jutri bo pa vse resnica. Tak je pač načrt.«

— O, da bi vsaj pritisnila taka suša, da bi usahnila ta fronta! — je ves potri vzdihnil »Jazbec« in oba z mežnarjem sta pogledala v nebo, ki ju je pa tudi iznenadilo. Bilo se je namreč tako pooblačilo, da je vsak čas morala priti ploha.

»Oh, ti moj Jurij« sedaj že nebo ni več na naši strani. Zdi se mi, da oni gori tudi že delajo udarniško po načrtu.

Tedaj je mežnar tiho pristopil h krčmarjevi peči ter zagnal stoletno kolendro in bukke vanjo.

— Zakaj pa tako? — se je prestrašil krčmar.

»Zakaj? ker ta šara ni več za našo dobo. Od nje ne bo kruha zanaprej.«

Kaj pa nameravaš sedaj storiti?

»Kaj?« Šoli je treba služitelja; tja grem. Morda pridem kako v načrt. Sanjalo se mi bo vse noči o raznih tečajih in učenju, pa nič zato; vsaj rogali se mi ne bodo moji lastni otroci.«

Prevedel V. G.

10

V trgovini se je uprla množica sama Zimmerlova žena, trda Nemka. Med vrati je klečala in z dvignjenimi rokami prosila:

»Usmilite se nas, usmilite se mene in mojih nedolžnih otrok. Prizanesite nam, mi smo nedolžni...«

Množica je neprijazno zamrmrala, mrke postavile pred klečečo ženo so se zganile.

Zimmerlova se ni premaknila.

»Imejte usmiljenje...«

Takrat se je zganil star rudar in rekel:

»Zdaj je prepozno cviliti in se kesati. Prej bi bila videla in imela srce!« Potem se je obrnil k množici. »Proti tebi nimamo nič, mi delavci! Ti si žena. Sicer si pomagala odirati nas, vendar si manj kriva ko drugi, ki so nas pustili crkavati... Tebi se ne bo nič zgodilo, toda mi smo prišli, da si vzamemo, kar se nam je po krivici jemalo. Odstopi, napravi mesto...«

Njegov glas je zvenel kot glas sodnika. Nekje v hiši so vpili otroci.

Mrke postavile so se zganile, potisnile trgovko v stran, jo izrinile iz trgovine in množica je začela pleniti. V dobri uri je

zletelo iz trgovine vse, kar se je od stene ločilo.

Plenitev se je nadaljevala vso noč. Po Zimmerlu je prišel na vrsto trgovec Trobej, potem branjar Savnik, nato so vdrl pri peku, nato pri mlinarju; neka skupina je napadla hišo rekvizitorja Šraufa in ker ga ni našla doma, mu je zdrobila pohištvo in ga pometala na cesto, družino njegovo pa je poglala v noč... Ozke vaške ceste so bile polne neumorno cokljajočih nosačev, obloženih z butarami ugrabitih stvari. Lačna množica se ni mogla nasititi, valila se je od hiše do hiše. Število pristašev obračunavanja se je večalo; gledalci, ki jih je gnala radovednost v vas, so se navzeli tega duha in množica jih je potegnila za seboj. Le na tistem se je tu in tam izvil glas:

»Kaj bo, če bo šlo tako dalje...?«

Močivski Petruh je vse popoldne cokoljal po Mežici. Selil se je od skupine do skupine, oprezal in požiral. Zmeraj bolj se je mešal med množico; začutil je v sebi neko povezanost s tem razgretim, napetim ozračjem. Če je tu in tam srečal

znanca iz Jazbine, mu je molče in vzpodbudno pokimal.

Ko so napadli in razorožili žandarje, je Petruh že nosil v rokah težko špevko, ki jo je iztrgal iz plota, in vpil iz ozadja:

»Dol z njimi!«

Sprva se je ustrašil lastnega glasu. Nekdo je kraj njega vzpodbudno zarežgetal:

»Ali ga vidiš, petelina!«

Petruhu je bilo, kot bi ga bili ukanili pri prepovedanih opravkih, pa je ves poparjen odšel na drugo stran. Toda vihar množice se ga je zmeraj bolj prijemal, srbeli so ga prsti, da bi se zagnal v šunder.

Ko so pregnali žandarsko oblast, je tudi on vrget špevko za plot, si zmagoslavno mencial roke in kričal po vasi:

»Ha, dali so jim, nagnali so jih!«

Napad na Gnidovo trgovino je bil zamudil, ker je pil pri Janku. Ko pa je udarilo po vasi: »Pri Zimmerlu so vdrl!« je bil takoj zraven. Tedaj je tesno ob sebi zaslišal glas:

»Nevarna stvar! Človek se lahko opeče!...«

Petruhu je ohromela vsa volja. Odstranil se je, a bilo mu je žal. Misli je: zakaj nisi nič vzel, bindej... (osel bedak). Potem se je nedolžno gonil sem in tja, dokler ni naletel na Karpuhovega Santača.

»Ali si že veliko dal na stran?« ga je pobaral.

»Nič!...«

»Treba se bo pobrigati, sicer bo kmalu vse izpraznjeno,« je čisto mirno nadaljeval Santač.

Odšla sta po vasi. Pridružil se jima je še žagar Pasterk iz Mušenika z dvema šolarškima fantoma in še nekaj temnih postav.

Pasterk je zagodel ko volk:

»Prišel sem, ker se danes baje dobl kruh...«

Do takrat so posamezne skupine že opravile pri ostalih trgovcih; nikjer niso zadele na odpor, lastniki so bili smrtno preplašeni in so se poskrili. Toda plen ni zadovoljil množice, ki je nemirno vohala v zrak:

»Prevarili so nas!«

Vsa užaljena cesta je mislila eno samo misel, dokler ni počilo:

»Gnida...«

Gnida je bil vendar glavni založnik življenjskih potrebščin v občini, predsednik rekvizijske komisije. Na njegovem dvorišču so vendar zmeraj škripali naloženi parizarji... In že so se maščevanja željni ljudje spet začeli zbirati pred njegovo hišo, čeprav je bila že pozna noč. Lesčerbe in plamenice so obsevale votla vrata in okna trgovskih prostorov.

Vdrl so na dvorišče in vlomili zaklenjena vrata iz dvorišča v hišo. Nato so planili v gostilniške prostore, kjer se je posvetila luč. Že so zažvenketale steklenice po tleh.

Natakarica je smrtno prestrašena prišla iz gornjih prostorov:

»Kaj počenjate, za božjo voljo?...«

»Izgubi se, tolstoritnica!«

»Roparji!« je zakričala in zbežala.

Okrog točilnice je začofodralo po tleh.

Iz kletišča, kamor se je natačilo polno temnih postav, so zahreščali železni vijaki. Sledil je zamolkel padec vrat, nato en sam zmagoslaven krik:

»Vino!...«

Vdiralec se je odprla velika obokana klet, polna vina, mošta, žganja.

(Dalie)

Po naši zemlji

ZGRADNJA NAŠIH IGER

Z veseljem igrajo naši mladinci in mladinke, radi posvečajo trud na študiranje igre in se izživljajo v oderski umetnosti. A tudi naše ljudstvo ljubi igre, rado se jih udeležuje in s tem dokazuje svojo kulturno stopnjo. Zato ne bo nezanimivo, ako si skušamo na kratko ogledati sestavo igre, oziroma dramskega dela.

Vsaka igra, veseloigra, žaloigra, komedija in tako naprej sloni na delovanju dveh sil, ki sta usmerjeni druga proti drugi, ki druga proti drugi delujeta, dokler se ne spopadeta v odločilni bitki, v kateri mora ena obeh sil podleči, druga pa zmagati.

Spopadanje dveh takih sil imenujemo konflikt drame. Ta konflikt je v vsakem dramskem delu drugačen, svojevrsten, povsod pa predstavlja jedro vsakega dogajanja v drami.

Pri igri »Divji lovec« je ta konflikt, to nasprotujoče si delovanje dveh sil, zaobseženo v naslednjem: Janez in Majda se ljubita in njuna ljubezen ju žene v zgraditev skupnega življenja, v zakon. Tej njuni nameri pa nasprotuje Majdin oče, ki tega zakona noče in ga skuša za vsako ceno preprečiti. Prva delujoča sila je v tej igri ljubezen dveh mladih ljudi, druga, ki ji deluje nasproti, pa očetov odpor, ki sproži številne zapletljive in izzove tudi končni propad obeh zaljublencev.

V bistvu podobne konflikte najdemo v vseh igrah, v igri »Naša kri«, »Lepa Vida«, »Svet brez sovraštva« in drugih.

V vsakem dramskem delu vidimo dve močni sili, katerih medsebojno bojevanje požene dogajanje igre v tek in igro s koncem, z uspehom tega boja zaključiti. Udeleževanje ene teh sil imenujemo dejanje, udeleževanje druge pa protidejanje, to je igro in protigro.

Toda kakor pri igri opazujemo, se ta spopad ne dogodi takoj od začetka, v prvih prizorih. Ne, ta spopad začetek igre pripravlja, spočetka ga komaj rahlo nakazuje in nam da ga le slutiti, pozneje pa se razvije močnejše, se stopnjuje do odločitve.

Kaj nam pove pisatelj igre v prvih prizorih? Prvi prizori služijo po navadi za to, da nas pisatelj seznani s krajem, s časom, z razmerami, z ljudmi, z različnimi okoliščinami, z družabnim okoljem in sploh z vsem življenjskim vzdušjem svoje igre. S tem smo prestavljeni v tisti svet, v katerem se bo boj igre in protigre dogajal. Igralci na odru govore o stvarih, ki nam spočetka niso popolnoma jasne, a jih šele polagoma razumemo. S tem nas igranje že spravi v neko posebno razpoloženje, v neko napetost, ki se bolj in bolj stopnjuje, da se končno pokaže prvi rahli zaplet obeh sil, ki jih zdaj določeno spoznamo, da vemo, kaj hoče prva in kaj druga. Vemo, da se je tu nekaj zgodilo, kar bo odločilno za nadaljne dogajanje.

Ta trenutek v igri, ta začetek spopada, o katerem sploh še ne vemo, kako se bo razvijal, zapletal in razrešil, imenujemo pokretni trenutek igre. Pri prvih prizorih moramo čutiti, da se v tem razpoloženju, v teh okoliščinah mora nekaj zgoditi, naša radovednost mora biti takoj spočetka ne le prebudena, temveč močno razgibana. To pa dosežejo igralci s kolikor mogoče živim, skrbnim podajanjem prvih prizorov, kjer morajo poudariti vse tiste stvari, ki se nanašajo na bodoči razvoj dogajanja.

Nato se začne zapletek dejanja, to se pravi: sile so sprožene in usmerjene vsaka v svoj pravec. V naslednjih prizorih se njihovo delovanje stopnjuje, pospešuje tako, da se neke obe odločilno spopadeta.

SPZ naznanja

Slovensko prosvetno društvo »Edinost« v Pliberku, bo v nedeljo, dne 8. maja 1949, ob 14.30 uri, gostovalo pri Šerčerju v Šmihelu.

Dnevni red: Igra »Lepa Vida« — nagovor — vločki tamburašev in pevcev — recitacije.

Vabimo vse in pričakujemo številno udeležbo od vseh strani.

Tu je potem nastopil višek igre, višek gledalčeve napetosti, višek igralčeve spretnosti, uspeh režiserjevega dela. Nič ni težjega in napornejšega, kakor pretirati igro od začetnih uvodnih prizorov in od pokretnega trenutka do viška s tisto gotovostjo, rednostjo in prepričevalnostjo, da vsak čuti, da je igra v tem trenutku na prelomu, da se prav zdaj odigrava na odru najodločilnejši prizor, da se govore najvažnejše besede. Čutiti moramo, da je vse, kar se je zgodilo, nujno, da je tedaj moralo priti do tega preloma, ki je odločil vse dogajanje.

Seveda niso vse igre zgrajene po enem strogem kopitu, ampak je nešteto dramskih oblik, slogov in zgradb, ki so si v mnogočem različne, ki se zapletajo v zamotanih, zelo številnih prizorih. Pogosto opazimo, da žrtvujejo igralci v igri nekaterim, za bistvo igre manj važnim prizorom, preveč poudarka, ker računajo, da bodo s tem dosegli pri gledalcih poseben uspeh. Pri tem bi omenili, da se pri peti pogosto velika pogreška zlasti pri onih prizorih, kjer nastopajo smešne ali sploh veselost vzbujajoče osebe. Marsikak dramatik, ki piše resno igro, prav našaš

vstavi med resne in tragično napete prizore tudi nekaj veselih scen, ki pa služijo samo za to, da napetost, ki je prevzela gledalce, za trenutek poneha, da se živci gledalcev odpočijejo in potem spet z nezmanjšano pozornostjo sledimo nadaljnjim napetim prizorom. Napačno je zato, če režiser take vmesne prizore in stranske osebe preko mere podčrtava in napravi preveč vidne.

Z nastopom viška v igri je boj med dejanjem in protidejanjem na vrhuncu. Odlej naprej se začne igra, ki se je dozdej zamotavala in rastla, razpletati. Zato govorimo o razpletu igre. Nasprotje obeh delujočih sil je razrešeno. Zdaj gre le še za konec, kjer se odigra prav za prav le posledica, rezultat tega boja.

Vsako dramsko delo je zgrajeno tako, da so vzroki dogajanja dejanja, in protidejanja, igre in protigre, dovolj vidni in toliko močni, da nas prepričajo, da se je navsezadnje res moralo tako in prav nič drugače zgoditi. Seveda ni vsaka igra enako močna v navajanju in grmadanju vzrokov in učinkov. Toda na splošno imamo v vsakem dramskem delu vzročnost, ki dogodka v igri utemeljuje in napravi verjetne.

„Pojdam v Škofiče . . .“

Ko sem obstal in se ozrl okrog sebe, da bi zajel sončnega popoldneva posebnosti in mikavnosti dolge, široki kotanji podobne doline, v kateri se vrstijo močvirja, ribniki in jezera staroslavnih Ho-diš, v kateri te dalje ob cesti in s pobočij nizkih holmov ter nizkih gorskih grebenov in dobrih škofiške občine pozdravljajo bele nizke hišice, skromne slovenske vasi in vasice, se mi je prvi hip zazdelo, da sem dospel nekam na Dolenjsko. Vsa poezija in mehka dolenjske pokrajine leži nad to dolino. In ni čudno, da je ta prijazna dolinica dala našemu narodu tudi toliko nadarjenih pevcev, glasbenikov in humoristov. Ta dan sem bil vendar na čisto stvarni gospodarski poti k tovarišu Krmariju, p. d. Janšeju v Holbiče. Kdo na Slovenskem Koroškem ne pozna tovariša Janšeja kot izvrstnega gospodarja, starega zadružnika, organizatorja tamburašev, pevca, odličnega govorika in spretnega šaljivca.

Letos pa ima tovariš Janše smolo v svojem gospodarstvu. Sredi februarja je posejal po snegu na deteljo in pšenico

umetna gnojila, pa je vse, kar je bilo s kalijevo soljo in tomaževo žindro potrošeno, vzela zima. Take so pač težave v kmečkem gospodarstvu. Delaš in žrtvuješ, pa imaš šestokrat, ako okoliščine in vreme ni ugodno, samo škodo in izgubo. Pa tudi sadna drevesca, ki jih je lani posadil, so vsa usahnila.

A kljub temu Janšeja ni minula dobra volja. Zato pač skrbi tudi njegova »boljša polovica«, gospodinja, ki me je že ob mojem prvem obisku presenetila z neko izredno vedrino in milino. Pozneje sem šele zvedel — povedali so mi njeni sotrpini — izseljenci, kako slovita in odlični pevka je ona. Celu nemški oficirji in predstojniki v taborišču so občudovali njeno petje in jo hoteli pogosto poslušati. »Kaj takega še nismo slišali« so rekli in eden izmed redkih poštenjakov je izjavil: »Ni čuda, da zaradi lepote in globine vaših pesmi tudi tako globoko ljubite vaš narod. Ostanite samo zvesti vašemu slovenskemu narodu, ki daje svetu tako nadarjene in krasne ljudi.«

Velika proslava delovnih ljudi v Beogradu

(Nadaljevanje z 2. strani)

Barvene slikovitosti povorke, ki je bila kot nekaj barvni film, ni mogoče popisati. Južno sonce, žive barve narodnih noš, morje zastav in transparentov so prikazali nepopisljivo sliko življenja, borbe ter delovnih naporov jugoslovanskih narodov.

Ni mogoče naštevati vseh skupin, ki so korakale v sedem in pol ure trajajoči povorki mimo častne tribune in vzklikale maršalu Titu ter prepevale borbene pesmi in narodne melodije. Kar za zmagovalno vojsko — zaščitnico miru in braniteljico domovine, so korakale frontne delegacije posameznih republik, v slovenski tudi naša in tržaška delegacija s svojimi zastavami. Nato pa so sledili posamezni delovni kolektivi, ki so v resničnih izdelkih in nezornih grafikonih prikazovali uspehe svojega truda in tako na najbolj mogočen način dajali odgovor na vse neresnične klevete Kominformbira o novi Jugoslaviji. Tito — Partija, Tito — CK, Tito je naš — mi smo Titovi, resnica mora zmagati, doli z amlantskim paktom, so bili vedno ponavljajoči se vzkliki. Ponosno so korakali udarniki, novatorji in odlikovanci ter prikazovali ogromne uspehe pri gradnji socializma v Jugoslaviji. Pa niso bili ponosni samo oni, prav tako ponosno je na svoje graditelje socializma tudi vse ljudstvo, ki jih je pozdravljalo, jim vzklikalo in ploskalo, njim in njihovim uspehom in izdelkom, novim težkim strojem, prvim v last-

ni državi izdelanim avtomobilom, ki so mogočno brneli po beograjskih ulicah. Metalurgija, rudarstvo, težka industrija, elektrifikacija in gradbena delavnost, tekstilna in prehranbena proizvodnja — mogočna parada ustvarjalnih sil delovnega ljudstva na poti v socializem.

Še prav posebno pa je povorka pokazala, kako se je ob zavestni aktivnosti delovnih kmetov, ob podpori in materialni pomoči države začela na široki fronti tudi socialistična preobrazba kmetijstva. Posebno Vojvodina bi tu lahko pokazala na svoje uspehe, na izboljšanje pridelkov potom obdelovalnih zadrug. Pesem delovnih kmetov je bila pesem ponosne zavesti, da so eno z mestom in industrijskim delavstvom.

Mogočna je bila slika mladinske povorke v šolskih in fizikalnih skupinah, ki so zaključile veličastno parado. Mladinski nastop ob koncu je le še utrdil vero, ki jo je odražala vsa parada, da bo resnica zmagala, da vse delovno ljudstvo v Jugoslaviji danes gre po poti socializma in pod vodstvom Komunistične partije s tovarišem Titom na čelu ustvarja napredno in srečno Jugoslavijo.

Vse to je potrdilo tudi ljudsko veselje ob divni razsvetljavi in mogočnem ognjemetu na Kalimegdanu o večernih in nočnih urah po vseh ulicah Beograda, kjer se je ljudstvo zabavalo na resnično ljudski način ob pesmih in narodnih koloplesih.

Dobrla ves

Že dalje časa niste čitali v našem listu o kulturno-prosvetnem delu v Dobrli vesi, zato se danes spet enkrat oglašamo. Predvsem poročamo, da smo ustanovili v naši občini fizikalno društvo za katero vlada med našo mladino zelo živahno zanimanje in vsi navdušeno sodelujejo. Nadalje moremo poročati, da pripravljamo za vse prijatelje naše slovenske prosvete in poštene zabave prijetno presenečenje. Za poletno sezono pripravljamo spet kulturno-prosvetno prireditev. Kar pa bo zelo izpolnilo veliko in občutno vrzel v našem prosvetnem življenju, je razveseljiv korak naprej, da gradimo mladinski pevski zbor, ki smo si ga že dolgo želeli in ga bomo končno le dočakali. Danes sicer še ne moremo povedati, kdaj vam bomo novi mladinski zbor prvič predstavili, toda to boste izvedeli pravočasno. Pri tem delu nas niso mogle motiti nobene zapreke in ovire, ki smo jih morali premagati, da smo se približali našemu cilju, v zavesti, da se najlepše izraža lepota našega slovenskega materskega jezika ravno v petju naših narodnih, umetnih in partizanskih pesmi. Pesem je spremljala že od davnih dni naš narod skozi vse trpljenje in borbo do današnjih dni in s pesmijo bomo korakali lepši bodočnosti nasproti.

Pri nekaterih zavednih slovenskih starših, ki imajo svoje otroke v različnih šolah v Jugoslaviji, da se izobrazujejo na podlagi materinega jezika, ker te možnosti na Koroškem nimajo, so se pred nekaj dnevi pojavili neki ljudje pod pretvezo, da so prišli po nalogu občinskega urada oziroma okrajnega glavarstva in zahtevali različne podatke. Hoteli so na primer vedeti, kje in v katerih šolah se nahajajo učenci slovenskih staršev in obenem trdili, da slovenske mladinke na kmetijskih šolah v Jugoslaviji baje »ogorčeno« zahtevajo, da bi se mogle čimprej vrniti na Koroško. Jasen in prozoren je spet namen, takšnega informacijskega pohoda. Za to akcijo tiči brez dvoma kakoršna koli mahinacija. Ni jim prav, da jim kljub krčevitemu prizadevanju in s pomočjo vse mednarodne reakcije ne uspe več duševno zasluževati našo mladino, ker današnja socialistična Jugoslavija nudi vsestransko pomoč nadarjenim mladinkam in mladincem za njihovo izobrazbo in to brez razlike premoženjskih razmer, skratka za izobrazbo mladine delovnega ljudstva. Kljub lažnjivi in klevetniški gonji niso mogli preprečiti in zabraniti slovenskim mladinkam in mladincem obiskovati šole v svobodni domovini in se jih danes nahaja že lepo število v tamkajšnjih šolah ter se šolajo v najrazličnejših strokah.

Zaradi tega spet kujejo zlobne naklepe, kakor jim je lastno in so v tem zelo iznajdljivi, kako bi z zavijanjem dejstev in zlonamernim podtikavanjem in v svoji klevetniški gonji proti novi Jugoslaviji, begali in plašili naše ljudi, da bi na ta način svoj namen dosegli. Toda zagotavljamo, da se jim to ne bo posrečilo in so tisti časi minuli. Značilno je v tem primeru tudi, da omenjeni »uradni organi« niso imeli poguma, da bi se izkazali s kakšno izkaznico ali odlokom in so bili osebno povsem neznani ljudje.

OBJAVA

V nedeljo, dne 8. maja 1949, ob 11.30 uri, bo v Železni Kapli v kino-dvorani spominska slavnost žrtev koncentracijskega taborišča Mauthausen s filmom.

Pridite v obilnem številu, da se oddolžimo spominu 123.000 umorjenih v Mauthausenu.

Najceneje kupite bencin-, disel-, in elektromotorje, kosilne stroje, konjske grablje za seno, pluge, brane, sejalne stroje, velike in male mlatilnice, mline, Alfa-pommalnike in parne kotle, kolesa, pneumatike ter vse nadomestne dele v trgovini s stroji in glasbenimi instrumenti.

J. LOMŠEK

Zagorje (Sagerberg) pošta Dobrla ves (Eberndorf) Koroško.

BRANKO ČOPIČ:

SANJE IN RESNICA

Za mežnarja Matjaža v Jelšovem so nastali hudi časi. Čim bolj sili v to vas nova doba s svojimi tečaji, zadrugami, posvetovanji in raznimi akcijami, tem bolj se izpodmikajo izpod Matjaževih utrujenih nog tla.

»Oh, oh, kakšne reči so to!« — tarna svojemu zvestemu sobesedniku, krčmarju Juriju, ki mu vsi pravijo samo »Jazbec«. »Vse se obrača proti meni. Nič ne rečem, vsa čast tej Osvobodilni fronti, naj jo vrag, če že mora biti, a da bi te nesrečne razmere šle vsaj mimo mene. Novi čas mimo mene, jaz pa mimo njega, no, in vse bi bilo v redu.«

Včasih Matjažu ni bilo tako nerodno, saj je bil precej podkovan, ker je rad prebiral knjige in se je marsičesa iz njih naučil. Posebno pa je slovel kot tolmač sanj. Imel je doma »storoletno kolendro« in oguljene »egiptovske sanjske bukvice«, v črno svinjsko usnje vezane, pa je z njimi razlagal tudi najbolj zmedene sanje zmešanih in utrujenih glav.

Recimo, da je prišel k njemu od dela umazan in oznojen siromaček, pravcat kandidat za enega izmed brezimnih štidesettisoč mučnikov, stiskal pod pazduho rjavkasto kokoško, prav tako beraško skromno in drobno, in ga ponižno zaprosil:

»Dragi moj Matjaž, ne zameri, bi mi raztolmačil moje sanje in mi povedal, kako in kaj?«

»Bi, bi, zakaj ti pa ne bi, dasi je prav za prav grešno dejanje vtikati se v božje reči. Ker sem dober človek in ker te rad imam, ti povem vse po redu.« In že je mežnar segel na polico po zamazane bukvice in poklical ženo:

»Mica, nesi tole kokošo v kurnik, saj vidiš, da je Drejec nerodno držati jo! Oh, kje jo je še iztaknil; tako drobna je kakor vrana!«

Pa je Drejec začel natanko in na široko pripovedovati o svojih sanjah.

»Veš, Matjaž, sanjalo se mi je noč, ti moj ljubi Bog« — in tu je možič ves v skrbeh globoko vzdihnil — »sanjalo se mi je, da je prišel hudič na mojo njivo, kjer imam letos turščico, pa da ni pravi hudič, temveč menda nekakšen financar, pa se spravi nad-me in me strašno pogleda s tistimi peklenskimi očmi in nahruli: — Kje pa imaš posajen tobak. Drejče?! —

»Mene je obhajala, saj veš, zona, pa sem si mislil: »Kako pa ta zlodej ve, da imam tobak prav na tej njivi ob potoku?«

»Ob potoku« je ponovil mežnar kakor odmev.

»No, saj ni prav, kako bi rekel, ob potoku; le tako sem rekel to, samo da rečem« se je izvijal Drejec.

Matjaž pa je začel takoj nato s pobož-

nim licem vedeža in vidovitega človeka listati po bukvah in je tako mimogrede vprašal:

»Pa kaj misliš, da je bil to res hudič ali samo financar?«

»Saj je vseeno«, je zamahnil z roko Drejec in odkimal, »nobeden ni nič prida. Kar za oba poglej!«

Dolgo je pregledoval Matjaž po knjigi, nerazumljivo in skrivnostno mrmral, potem pa pričel z razlaganjem:

»To ti pomeni, da boš imel neke težave in skrbi doma, pa žalost pride v srce tebi in ženi tvoji.«

Na te besede se je ubogi možič pobral brez kokoške, a čez dva dni ali tri dni so bile težave in skrbi že pri njem doma: ponoči mu je namreč nekdo posmukal ves tobak, pa prav do zadnjega lista, a vse okoliščine so kazale, da to ni bil hudič ali financar. Ha, financar bi to opravil javno in podnevi, hudič bi pa to zlahtno bil samo pogazil in poteptal, ali pa bi ugnal kako drugo hudobijo. Razen tega pa je v rahli zemlji ostala sled močne in velike noge človeka, ki mora biti lepo podkožen in res dobre reje, saj se je vdiral v tla, medtem ko hudič, kar je splošno znano, pušča za seboj odtise kozlovih parkljev, financar pa sledove težkih škornjev.

Drugokrat se je zgodilo, da je prišla k mežnarju stara ženska s kodeljo volne pod pazduho in hotela, da bi ji raztolmačil neznanško zapletene sanje, polne popov, vladik, arhidijakov, kadilnic in škropilnic, pa kakor da sta bili poleg tudi sveta Barbara in sveta Uršula; kratko in natanko, pravi prived kakega blaženega božjega ugodnika.

»Popi, vladike, dijakoni... Mnogo jih je bilo praviš? ... Aha, čakaj, čakaj«, je mrmral vidoviti mežnar in premetaval liste v bukvah. »E, to bo treba poiskati pod Vesolmi cerkveni zbor, tam bodo vsi ti na kupu.«

Zamislil se je, skrivnostno je mrmral, saj kodelje je bilo precej, in potem je tolmačil tako:

»Veš, sosedja Julia, kaj ti pravijo tvoje sanje? Zelja ne boš nič imela. Pridejo gosence in ti ga požrejo do amena.«

O, saj sem si že sama mislila, da take sanje ne morejo nič dobrega pomeniti — je z olajšanjem ugotovila zgarana Julia in pustila volno vedežu.

Tako se je ljudem sanjalo o čarovnicah, volkodlakih, vragovih, popih, hodžah, častitih sestrah, brejih kobilah, žandarjih, divjih mrjascih, kugi, koleri, kralju in kraljici, ječah, kloštrih, razbojnikov polnih krčmah in drugih čudovitih rečeh in zadevah, ki so v zvezi z vsakdanjim življenjem.

Spretni mežnar je imel dober spomin, da si je zapomnil vsake izdatnejše sanje; še bolj pa so mu ostajali v glavi darovi, ki jih je prejemal za razlaganje sanj. Sprejete dobrote je sploh imenoval po glavnih osebah posameznih sanj. Tako je, na primer če je za sanje o papežu dobil kos slanice, a za sanje o sedmerih hudičih pisker fižola, na ženino vprašanje, kaj bi napravila za večerjo, odgovoril:

»Skuhaj sedem hudičev, pa jih zabeli s papežem!«

Zgodilo pa se je tudi, da je dal ženi za navadne smrtnike popolnoma nerazumljivo naročilo:

»Čuješ, Mica, od kralja in kraljice mi napravi copate, pa jih pošij z norišnico na Studencu, ali, pa še boljše s tistim oslom v levji koži. Na veseljni zbor pa pazi, ker so se ga lotile miši.«

Po osvoboditvi, ko je nastala ta vratomna doba tekmovanja, se je novi čas prijel tudi sanj. Počasi ginejo iz sanj stare znane osebe in sanje dobivajo vsebino.

Mežnar je takoj začutil, da nekaj ni v redu. Ljudje niso več toliko hodili k njemu po svet, a če je vendar prišel kdo s sanjami, so bile kaj čudne.

Tako je spet prišla stara Julia in mu pripovedovala:

Tovariš Mežnar, sanjalo se mi je noč, kako je hodil po moji njivi velik traktor, da se je vse treslo; pa grmelo je kakor sam sveti Elija...

»Hm, pa je res tako? Se nisi menda zmotila? Morda je pa bil sam repati hudič, in ne traktor?« je poizvedoval Matjaž.

— Kak hudič neki, sedaj o petletki? — se čudi starka. — Kaj pa bi mi s hudiči pri delu?

Mežnar Matjaž je nato živčno začel prebirati bukve, a o traktorju nikjer nobene besede. Nazadnje je žalosten zamahnil z roko.

»Draga Julia, tvoje sanje mi pa niso nič všeč.«

Ali pa se je dogodilo, da mu je kakšen kmet pripovedoval:

— Veš, Matjaž, sanjalo se mi je, da tekmujemo s sosedno vasjo, kdo bo prej končal opravke na svojem delu ceste. Delamo, hitimo, ko pa slučajno pogledam po cesti, me prevzame veselje, da moram vzkliniti: »Poglejte no vendar, tamle gre naša nada in ljubezen!«

»Pa menda ne kralj?« — se je navdušeno zavzel mežnar.

— A, kaj kralj, ... buldožer! Buldožer sem videl, kako nam gre pomagat. Saj vendar sam veš, da kralj v petletki nima mesta. Kdo bo še danes sanjal o njem? Saj to bi bilo skoro že sabotaža!

»Uh, uh!« je puhal Matjaž. »Pa saj to

sploh niso več sanje. To je vse že čista resnica. Kaj je z vami, ljudje?

In tako se nekomu sanja, da zida tvornico, drugemu, da je postal pilot, nekaterim se sanja o odboru, električnih žarnicah in radioaparatih, dečki sanjajo o mladinskih progah, otroci pa o udarniških robcih in pionirski železnici. O tem, seveda, v mežnarjevih bukvah ni besedice in on tega še sam sebi ne ume razložiti.

— Hencaj, hencaj, dokler se je ljudstvu sanjalo o hudičih, kraljih in menihih, nam je šlo dobro — vzdihuje Matjaževa žena Mica. — Ko pa je traktor vse te pregnal iz ljudskih sanj, smo prišli čisto na nič.

Nekega dne je pritekel k mežnarju njegov najmlajši in zavpil:

— Očka, očka, o hudiču se mi je sanjalo!

»O, srečni hudič!« se je razveselil mežnar. »Kar povej mi torej, kako je bilo!«

— Sanjalo se mi je, — je začel mali — kakor da je milica prišla hudiča, ker je bil skril viške žita in s tem sabotiral našo...

»Tudi ti, sinko Loizek,« je vzklitnil mežnar Matjaž kakor nekoč Julij Cezar, in si razklenil pas, a mali potepin je že pobegnil prek plota in tam zavpil:

— Tudi ti očka si reakcija!

Tedaj je mežnar ves ogorčen šel k svojemu edinemu prijatelju, krčmarju Juriju »Jazbecu«, pa je našel tudi njega v hudih skrbeh.

»Kaj ti je, za božjo voljo?« se je začudil mežnar.

— Nikar me ne sprašuj; grde sanje sem imel — zakrutil krčmar.

»Kaj je bilo?« je silil vanj Matjaž.

— Sanjalo se mi je, da stoji tukaj namesto moje krčme Dom prosvete. Gledam gesla, časnike, knjige... zgrozil sem se in brebudil.

»Dragi moj Jurij, tako je, resnično tako. Danes so to tvoje sanje, jutri bo pa vse resnica. Tak je pač načrt.«

— O, da bi vsaj pritisnila taka suša, da bi usahnila ta fronta! — je ves potri vzdihnil »Jazbec« in oba z mežnarjem sta pogledala v nebo, ki ju je pa tudi iznenadilo. Bilo se je namreč tako pooblačilo, da je vsak čas morala priti ploha.

»Oh, ti moj Jurij« sedaj že nebo ni več na naši strani. Zdi se mi, da oni gori tudi že delajo udarniško po načrtu.

Tedaj je mežnar tiho pristopil h krčmarjevi peči ter zagnal stoletno kolendro in bukke vanjo.

— Zakaj pa tako? — se je prestrašil krčmar.

»Zakaj? ker ta šara ni več za našo dobo. Od nje ne bo kruha zanaprej.«

Kaj pa nameravaš sedaj storiti?

»Kaj?« Šoli je treba služitelja; tja grem. Morda pridem kako v načrt. Sanjalo se mi bo vse noči o raznih tečajih in učenju, pa nič zato; vsaj rogali se mi ne bodo moji lastni otroci.«

Prevedel V. G.

10

V trgovini se je uprla množica sama Zimmerlova žena, trda Nemka. Med vrati je klečala in z dvignjenimi rokami prosila:

»Usmilite se nas, usmilite se mene in mojih nedolžnih otrok. Prizanesite nam, mi smo nedolžni...«

Množica je neprijazno zamrmrala, mrke postavile pred klečečo ženo so se zganile.

Zimmerlova se ni premaknila.

»Imejte usmiljenje...«

Takrat se je zganil star rudar in rekel:

»Zdaj je prepozno cviliti in se kesati. Prej bi bila videla in imela srce!« Potem se je obrnil k množici. »Proti tebi nimamo nič, mi delavci! Ti si žena. Sicer si pomagala odirati nas, vendar si manj kriva ko drugi, ki so nas pustili crkavati... Tebi se ne bo nič zgodilo, toda mi smo prišli, da si vzamemo, kar se nam je po krivici jemalo. Odstopi, napravi mesto...«

Njegov glas je zvenel kot glas sodnika. Nekje v hiši so vpili otroci.

Mrke postavile so se zganile, potisnile trgovko v stran, jo izrinile iz trgovine in množica je začela pleniti. V dobri uri je

zletelo iz trgovine vse, kar se je od stene ločilo.

Plenitev se je nadaljevala vso noč. Po Zimmerlu je prišel na vrsto trgovec Trobej, potem branjar Savnik, nato so vdrl pri peku, nato pri mlinarju; neka skupina je napadla hišo rekvizitorja Šraufa in ker ga ni našla doma, mu je zdrobila pohištvo in ga pometala na cesto, družino njegovo pa je poglala v noč... Ozke vaške ceste so bile polne neumorno cokljajočih nosačev, obloženih z butarami ugrabitih stvari. Lačna množica se ni mogla nasititi, valila se je od hiše do hiše. Število pristašev obračunavanja se je večalo; gledalci, ki jih je gnala radovednost v vas, so se navzeli tega duha in množica jih je potegnala za seboj. Le na tistem se je tu in tam izvil glas:

»Kaj bo, če bo šlo tako dalje...?«

Močivski Petruh je vse popoldne cokljal po Mežici. Selil se je od skupine do skupine, oprezal in požiral. Zmeraj bolj se je mešal med množico; začutil je v sebi neko povezanost s tem razgretim, napetim ozračjem. Če je tu in tam srečal

znanca iz Jazbine, mu je molče in vzpodbudno pokimal.

Ko so napadli in razorožili žandarje, je Petruh že nosil v rokah težko špevko, ki jo je iztrgal iz plota, in vpil iz ozadja:

»Dol z njimi!«

Sprva se je ustrašil lastnega glasu. Nekdo je kraj njega vzpodbudno zarežgetal:

»Ali ga vidiš, petelina!«

Petruhu je bilo, kot bi ga bili ukanili pri prepovedanih opravkih, pa je ves poparjen odšel na drugo stran. Toda vihar množice se ga je zmeraj bolj oprijemal, srbeli so ga prsti, da bi se zagnal v šunder.

Ko so pregnali žandarsko oblast, je tudi on vrgel špevko za plot, si zmagoslavno mencial roke in kričal po vasi:

»Ha, dali so jim, nagnali so jih!«

Napad na Gnidovo trgovino je bil zamudil, ker je pil pri Janku. Ko pa je udarilo po vasi: »Pri Zimmerlu so vdrl!« je bil takoj zraven. Tedaj je tesno ob sebi zaslišal glas:

»Nevarna stvar! Človek se lahko opeče!...«

Petruhu je ohromela vsa volja. Odstranil se je, a bilo mu je žal. Misli je: zakaj nisi nič vzel, bindej... (osel bedak). Potem se je nedoločno gonil sem in tja, dokler ni naletel na Karpuhovega Santača.

»Ali si že veliko dal na stran?« ga je pobaral.

»Nič!...«

»Treba se bo pobrigati, sicer bo kmalu vse izpraznjeno,« je čisto mirno nadaljeval Santač.

Odšla sta po vasi. Pridružil se jima je še žagar Pasterk iz Mušenika z dvema šolarškima fantoma in še nekaj temnih postav.

Pasterk je zagodel ko volk:

»Prišel sem, ker se danes baje dobi kruh...«

Do takrat so posamezne skupine že opravile pri ostalih trgovcih; nikjer niso zadele na odpor, lastniki so bili smrtno preplašeni in so se poskrili. Toda plen ni zadovoljil množice, ki je nemirno vohala v zrak:

»Prevarili so nas!«

Vsa užaljena cesta je mislila eno samo misel, dokler ni počilo:

»Gnida...«

Gnida je bil vendar glavni založnik življenjskih potrebščin v občini, predsednik rekvizijske komisije. Na njegovem dvorišču so vendar zmeraj škripali naloženi parizarji... In že so se masčevanja željni ljudje spet začeli zbirati pred njegovo hišo, čeprav je bila že pozna noč. Lesčerbe in plamenice so obsevale votla vrata in okna trgovskih prostorov.

Vdrl so na dvorišče in vlomili zaklenjena vrata iz dvorišča v hišo. Nato so planili v gostilniške prostore, kjer se je posvetila luč. Že so zažvenketale steklenice po tleh.

Natakacija je smrtno prestrašena prišla iz gornjih prostorov:

»Kaj počenjate, za božjo voljo?...«

»Izgubi se, tolstoritnica!«

»Roparji!« je zakričala in zbežala.

Okrog točilnice je začofodralo po tleh.

Iz kletišča, kamor se je natačilo polno temnih postav, so zahreščali železni vijaki. Sledil je zamolkel padec vrat, nato en sam zmagoslaven krik:

»Vino!...«

Vdircem se je odprla velika obokana klet, polna vina, mošta, žganja.

(Dalie)

Po naši zemlji

ZGRADNJA NAŠIH IGER

Z veseljem igrajo naši mladinci in mladinke, radi posvečajo trud na študiranje igre in se izživljajo v oderski umetnosti. A tudi naše ljudstvo ljubi igre, rado se jih udeležuje in s tem dokazuje svojo kulturno stopnjo. Zato ne bo nezanimivo, ako si skušamo na kratko ogledati sestavo igre, oziroma dramskega dela.

Vsaka igra, veseloigra, žaloigra, komedija in tako naprej sloni na delovanju dveh sil, ki sta usmerjeni druga proti drugi, ki druga proti drugi delujeta, dokler se ne spopadeta v odločilni bitki, v kateri mora ena obeh sil podleči, druga pa zmagati.

Spopadanje dveh takih sil imenujemo konflikt drame. Ta konflikt je v vsakem dramskem delu drugačen, svojevrsten, povsod pa predstavlja jedro vsakega dogajanja v drami.

Pri igri »Divji lovec« je ta konflikt, to nasprotujoče si delovanje dveh sil, zaobseženo v naslednjem: Janez in Majda se ljubita in njuna ljubezen ju žene v zgraditev skupnega življenja, v zakon. Tej njuni nameri pa nasprotuje Majdin oče, ki tega zakona noče in ga skuša za vsako ceno preprečiti. Prva delujoča sila je v tej igri ljubezen dveh mladih ljudi, druga, ki ji deluje nasproti, pa očetov odpor, ki sproži številne zapletljive in izzove tudi končni propad obeh zaljublencev.

V bistvu podobne konflikte najdemo v vseh igrah, v igri »Naša kri«, »Lepa Vida«, »Svet brez sovraštva« in drugih.

V vsakem dramskem delu vidimo dve močni sili, katerih medsebojno bojevanje požene dogajanje igre v tek in igro s koncem, z uspehom tega boja zaključiti. Udeleževanje ene teh sil imenujemo dejanje, udeleževanje druge pa protidejanje, to je igro in protigro.

Toda kakor pri igri opazujemo, se ta spopad ne dogodi takoj od začetka, v prvih prizorih. Ne, ta spopad začetek igre pripravlja, spočetka ga komaj rahlo nakazuje in nam da ga le slutiti, pozneje pa se razvije močnejše, se stopnjuje do odločitve.

Kaj nam pove pisatelj igre v prvih prizorih? Prvi prizori služijo po navadi za to, da nas pisatelj seznani s krajem, s časom, z razmerami, z ljudmi, z različnimi okoliščinami, z družabnim okoljem in sploh z vsem življenjskim vzdušjem svoje igre. S tem smo prestavljeni v tisti svet, v katerem se bo boj igre in protigre dogajal. Igralci na odru govore o stvarih, ki nam spočetka niso popolnoma jasne, a jih šele polagoma razumemo. S tem nas igranje že spravi v neko posebno razpoloženje, v neko napetost, ki se bolj in bolj stopnjuje, da se končno pokaže prvi rahli zaplet obeh sil, ki jih zdaj določeno spoznamo, da vemo, kaj hoče prva in kaj druga. Vemo, da se je tu nekaj zgodilo, kar bo odločilno za nadaljne dogajanje.

Ta trenutek v igri, ta začetek spopada, o katerem sploh še ne vemo, kako se bo razvijal, zapletal in razrešil, imenujemo pokretni trenutek igre. Pri prvih prizorih moramo čutiti, da se v tem razpoloženju, v teh okoliščinah mora nekaj zgoditi, naša radovednost mora biti takoj spočetka ne le prebudena, temveč močno razgibana. To pa dosežejo igralci s kolikor mogoče živim, skrbnim podajanjem prvih prizorov, kjer morajo poudariti vse tiste stvari, ki se nanašajo na bodoči razvoj dogajanja.

Nato se začne zapletek dejanja, to se pravi: sile so sprožene in usmerjene vsaka v svoj pravec. V naslednjih prizorih se njihovo delovanje stopnjuje, pospešuje tako, da se neke obe odločilno spopadeta.

SPZ naznanja

Slovensko prosvetno društvo »Edinost« v Pliberku, bo v nedeljo, dne 8. maja 1949, ob 14.30 uri, gostovalo pri Šerčerju v Šmihelu.

Dnevni red: Igra »Lepa Vida« — nagovor — vložki tamburašev in pevcev — recitacije.

Vabimo vse in pričakujemo številno udeležbo od vseh strani.

Tu je potem nastopil višek igre, višek gledalčeve napetosti, višek igralčeve spretnosti, uspeh režiserjevega dela. Nič ni težjega in napornejšega, kakor pretirati igro od začetnih uvodnih prizorov in od pokretnega trenutka do viška s tisto gotovostjo, rednostjo in prepričevalnostjo, da vsak čuti, da je igra v tem trenutku na prelomu, da se prav zdaj odigrava na odru najodločilnejši prizor, da se govore najvažnejše besede. Čutiti moramo, da je vse, kar se je zgodilo, nujno, da je tedaj moralo priti do tega preloma, ki je odločil vse dogajanje.

Seveda niso vse igre zgrajene po enem strogem kopitu, ampak je nešteto dramskih oblik, slogov in zgradb, ki so si v mnogočemu različne, ki se zapletajo v zamotanih, zelo številnih prizorih. Pogosto opazamo, da žrtvujejo igralci v igri nekaterim, za bistvo igre manj važnim prizorom, preveč poudarka, ker računajo, da bodo s tem dosegli pri gledalcih poseben uspeh. Pri tem bi omenili, da se pripeti pogosto velika pogreška zlasti pri onih prizorih, kjer nastopajo smešne ali sploh veselost vzbujajoče osebe. Marsikak dramatik, ki piše resno igro, prav našaš

vstavi med resne in tragično napete prizore tudi nekaj veselih scen, ki pa služijo samo za to, da napetost, ki je prevzela gledalce, za trenutek poneha, da se živci gledalcev odpočijejo in potem spet z nezmanjšano pozornostjo sledimo nadaljnjim napetim prizorom. Napačno je zato, če režiser take vmesne prizore in stranske osebe preko mere podčrtava in napravi preveč vidne.

Z nastopom viška v igri je boj med dejanjem in protidejanjem na vrhuncu. Odlej naprej se začne igra, ki se je dozdej zamotavala in rastla, razpletati. Zato govorimo o razpletu igre. Nasprotje obeh delujočih sil je razrešeno. Zdaj gre le še za konec, kjer se odigra prav za prav le posledica, rezultat tega boja.

Vsako dramsko delo je zgrajeno tako, da so vzroki dogajanja dejanja, in protidejanja, igre in protigre, dovolj vidni in toliko močni, da nas prepričajo, da se je navsezadnje res moralo tako in prav nič drugače zgoditi. Seveda ni vsaka igra enako močna v navajanju in grmadenju vzrokov in učinkov. Toda na splošno imamo v vsakem dramskem delu vzročnost, ki dogodka v igri utemeljuje in napravi verjetne.

„Pojdam v Škofiče . . .“

Ko sem obstal in se ozrl okrog sebe, da bi zajel sončnega popoldneva posebnosti in mikavnosti dolge, široki kotanji podobne doline, v kateri se vrstijo močvirja, ribniki in jezera staroslavni Ho-diš, v kateri te dalje ob cesti in s pobočij nizkih holmov ter nizkih gorskih grebenov in dobrih škofiške občine pozdravljajo bele nizke hišice, skromne slovenske vasi in vasice, se mi je prvi hip zazdelo, da sem dospel nekam na Dolenjsko. Vsa poezija in mehka dolenjske pokrajine leži nad to dolino. In ni čudno, da je ta prijazna dolinica dala našemu narodu tudi toliko nadarjenih pevcev, glasbenikov in humoristov. Ta dan sem bil vendar na čisto stvarni gospodarski poti k tovarišu Krmariju, p. d. Janšeju v Holbiču. Kdo na Slovenskem Koroškem ne pozna tovariša Janšeja kot izvrstnega gospodarja, starega zadružnika, organizatorja tamburašev, pevca, odličnega govornika in spretnega šaljivca.

Letos pa ima tovariš Janše smolo v svojem gospodarstvu. Sredi februarja je posejal po snegu na deteljo in pšenico

umetna gnojila, pa je vse, kar je bilo s kalijevo soljo in tomaževo žindro potrošeno, vzela zima. Take so pač težave v kmečkem gospodarstvu. Delaš in žrtvuješ, pa imaš šestokrat, ako okoliščine in vreme ni ugodno, samo škodo in izgubo. Pa tudi sadna drevesca, ki jih je lani posadil, so vsa usahnila.

A kljub temu Janšeja ni minula dobra volja. Zato pač skrbi tudi njegova »boljša polovica«, gospodinja, ki me je že ob mojem prvem obisku presenetila z neko izredno vedrino in milino. Pozneje sem šele zvedel — povedali so mi njeni sotrpini — izseljenci, kako slovit in odlični pevka je ona. Celotno nemški oficirji in predstojniki v taborišču so občudovali njeno petje in jo hoteli pogosto poslušati. »Kaj takega še nismo slišali« so rekli in eden izmed redkih poštenjakov je izjavil: »Ni čuda, da zaradi lepote in globine vaših pesmi tudi tako globoko ljubite vaš narod. Ostanite samo zvesti vašemu slovenskemu narodu, ki daje svetu tako nadarjene in krasne ljudi.«

Velika proslava delovnih ljudi v Beogradu

(Nadaljevanje z 2. strani)

Barvene slikovitosti povorke, ki je bila kot nekaj barvni film, ni mogoče popisati. Južno sonce, žive barve narodnih noš, morje zastav in transparentov so prikazali nepopisljivo sliko življenja, borbe ter delovnih naporov jugoslovanskih narodov.

Ni mogoče naštevati vseh skupin, ki so korakale v sedem in pol ure trajajoči povorki mimo častne tribune in vzklikale maršalu Titu ter prepevale borbene pesmi in narodne melodije. Kar za zmagovalno vojsko — zaščitnico miru in braniteljico domovine, so korakale frontne delegacije posameznih republik, v slovenski tudi naša in tržaška delegacija s svojimi zastavami. Nato pa so sledile posamezni delovni kolektivi, ki so v resničnih izdelkih in nezornih grafikonih prikazovali uspehe svojega truda in tako na najbolj mogočen način dajali odgovor na vse neresnične klevete Kominformbira o novi Jugoslaviji. Tito — Partija, Tito — CK, Tito je naš — mi smo Titovi, resnica mora zmagati, doli z atlantskim paktom, so bili vedno ponavljajoči se vzkliki. Ponosno so korakali udarniki, novatorji in odlikovanci ter prikazovali ogromne uspehe pri gradnji socializma v Jugoslaviji. Pa niso bili ponosni samo oni, prav tako ponosno je na svoje graditelje socializma tudi vse ljudstvo, ki jih je pozdravljalo, jim vzklikalo in ploskalo, njim in njihovim uspehom in izdelkom, novim težkim strojem, prvim v last-

ni državi izdelanim avtomobilom, ki so mogočno brneli po beograjskih ulicah. Metalurgija, rudarstvo, težka industrija, elektrifikacija in gradbena delavnost, tekstilna in prehranbena proizvodnja — mogočna parada ustvarjalnih sil delovnega ljudstva na poti v socializem.

Še prav posebno pa je povorka pokazala, kako se je ob zavestni aktivnosti delovnih kmetov, ob podpori in materialni pomoči države začela na široki fronti tudi socialistična preobrazba kmetijstva. Posebno Vojvodina bi tu lahko pokazala na svoje uspehe, na izboljšanje pridelkov potom obdelovalnih zadrug. Pesem delovnih kmetov je bila pesem ponosne zavesti, da so eno z mestom in industrijskim delavstvom.

Mogočna je bila slika mladinske povorke v šolskih in fizikalnih skupinah, ki so zaključile veličastno parado. Mladinski nastop ob koncu je le še utrdil vero, ki jo je odražala vsa parada, da bo resnica zmagala, da vse delovno ljudstvo v Jugoslaviji danes gre po poti socializma in pod vodstvom Komunistične partije s tovarišem Titom na čelu ustvarja napredno in srečno Jugoslavijo.

Vse to je potrdilo tudi ljudsko veselje ob divni razsvetljavi in mogočnem ognjemetu na Kalimegdanu o večernih in nočnih urah po vseh ulicah Beograda, kjer se je ljudstvo zabavalo na resnično ljudski način ob pesmih in narodnih koloplesih.

Dobrla ves

Že dalje časa niste čitali v našem listu o kulturno-prosvetnem delu v Dobrli vesi, zato se danes spet enkrat oglašamo. Predvsem poročamo, da smo ustanovili v naši občini fizikalno društvo za katero vlada med našo mladino zelo živahno zanimanje in vsi navdušeno sodelujejo. Nadalje moremo poročati, da pripravljamo za vse prijatelje naše slovenske prosvete in poštene zabave prijetno presenečenje. Za poletno sezono pripravljamo spet kulturno-prosvetno prireditev. Kar pa bo zelo izpolnilo veliko in občutno vrzel v našem prosvetnem življenju, je razveseljiv korak naprej, da gradimo mladinski pevski zbor, ki smo si ga že dolgo želeli in ga bomo končno le dočakali. Danes sicer še ne moremo povedati, kdaj vam bomo novi mladinski zbor prvič predstavili, toda to boste izvedeli pravočasno. Pri tem delu nas niso mogle motiti nobene zapreke in ovire, ki smo jih morali premagati, da smo se približali našemu cilju, v zavesti, da se najlepše izraža lepota našega slovenskega materinskega jezika ravno v petju naših narodnih, umetnih in partizanskih pesmi. Pesem je spremljala že od davnih dni naš narod skozi vse trpljenje in borbo do današnjih dni in s pesmijo bomo korakali lepši bodočnosti nasproti.

Pri nekaterih zavednih slovenskih starših, ki imajo svoje otroke v različnih šolah v Jugoslaviji, da se izobrazujejo na podlagi materinega jezika, ker te možnosti na Koroškem nimajo, so se pred nekaj dnevi pojavili neki ljudje pod pretvezo, da so prišli po nalogu občinskega urada oziroma okrajnega glavarstva in zahtevali različne podatke. Hoteli so na primer vedeti, kje in v katerih šolah se nahajajo učenci slovenskih staršev in obenem trdili, da slovenske mladinke na kmetijskih šolah v Jugoslaviji baje »ogorčeno« zahtevajo, da bi se mogle čimprej vrniti na Koroško. Jasen in prozoren je spet namen, takšnega informacijskega pohoda. Za to akcijo tiči brez dvoma kakoršna koli mahinacija. Ni jim prav, da jim klub krčevitemu prizadevanju in s pomočjo vse mednarodne reakcije ne uspe več duševno zasluževati našo mladino, ker današnja socialistična Jugoslavija nudi vsestransko pomoč nadarjenim mladinkam in mladincem za njihovo izobrazbo in to brez razlike premoženjskih razmer, skratka za izobrazbo mladine delovnega ljudstva. Kljub lažnjivi in klevetniški gonji niso mogli preprečiti in zabraniti slovenskim mladinkam in mladincem obiskovati šole v svobodni domovini in se jih danes nahaja že lepo število v tamkajšnjih šolah ter se šolajo v najrazličnejših strokah.

Zaradi tega spet kujejo zlobne naklepe, kakor jim je lastno in so v tem zelo iznajdljivi, kako bi z zavijanjem dejstev in zlonamernim podtikavanjem in v svoji klevetniški gonji proti novi Jugoslaviji, begali in plašili naše ljudi, da bi na ta način svoj namen dosegli. Toda zagotavljamo, da se jim to ne bo posrečilo in so tisti časi minuli. Značilno je v tem primeru tudi, da omenjeni »uradni organi« niso imeli poguma, da bi se izkazali s kakšno izkaznico ali odlokom in so bili osebno povsem neznani ljudje.

OBJAVA

V nedeljo, dne 8. maja 1949, ob 11.30 uri, bo v Železni Kapli v kino-dvorani spominska slavnost žrtev koncentracijskega taborišča Mauthausen s filmom.

Pridite v obilnem številu, da se oddolžite spominu 123.000 umorjenih v Mauthausenu.

Najceneje kupite bencin-, disel-, in elektromotorje, kosilne stroje, konjske grablje za seno, pluge, brane, sejalne stroje, velike in male mlatilnice, mline, Alfa-pommalnike in parne kotle, kolesa, pneumatike ter vse nadomestne dele v trgovini s stroji in glasbenimi instrumenti.

J. LOMŠEK

Zagorje (Sagerberg) pošta Dobrla ves (Eberndorf) Koroško.

Uprašanja našega kmetijstva

Če bo letos suša

Zima brez snega in suha zgodnja pomlad navdaja marsikoga s skrbjo. »Bo sušno leto letos,« slišiš tu in tam prerokovati.

Bodisi tako ali tako, vsekakor je dobro, da se pomenimo nekoliko o tem, kaj bomo storili proti suši. — Umetni dež teoretično menda že zamoremo ustvarjati, toda praktično bi bile umetne padavine danes še predrage. V omejenem obsegu zamoremo polja sicer že škropiti z močnimi trimotornimi brizgalnimi kakršne uporabljajo za gnojake, toda za malega in srednjega kmeta so tudi te naprave predrage. Zato nam preostane v borbi proti suši samo tako obdelovanje zemlje, ki nam omogoča čim boljše ohranitev zemeljske vlage. In v resnici sem na Slovenskem Koroškem poznal naprednega poljedelca, ki je s skrbno obdelavo njiv znal na svoji ilovnato-peščenih zemlji očuvati posevke pred zlemi posledicami suše. Nekega leta od pomladanske setve do žetve skoraj ni bilo kaplje dežja. Dočim so pri vseh sosednjih posestnikih posevki naravnost pogoreli, je naš prijatelj imel še dokaj dober pridelek.

Prvo sredstvo v borbi proti suši obstoja v tem, da ohranimo zgornjo plast orne zemlje vedno rahlo. S tem preprečujemo izhlapevanje vode. Zaradi tega tudi posevke čim pogosteje branimo in okopavamo. Kdor je tako srečen, da si je zamogel še pravočasno nabaviti žično brano, bo s to lahko branal celo žito, ki so dosegla višino čevlja, seveda če bo imel potrebnih delovnih moči. Tudi moderni okopalniki nam bodo veliko pomagali. Valjar, ki ga mnogi naši manjši poljedelci uporabljajo že iz navade, nam v suhih letih napravi šestkrat več škode kot koristi. Uporabiti ga moramo samo v določenem času. In če smo ga že rabili, naj bi mu kaj kmalu sledila lahka brana.

Druge sredstvo borbe proti suši obstoja v tem, da čim bolj omejimo pripekanje sonca na zemljo. Vrtnarji v ta namen pokrivajo vlažna tla z listjem, slamom itd. Poljedelci pa si pomagamo deloma s tem, da skrbimo, da s primerno gostim sajenjem oz. setvijo in s primerno bogatim razvojem rastlin zasenčimo zemljo. Vrste krumpirja naj bi na pr. zaradi tega ne bile dosti več kot 60 cm oddaljene druga od druge in v vrstah samih naj bi znašala medsebojna oddalje-

nost grmov ne več kot 30 do 40 cm. Zadostno gnojenje z dušikom in kalijem naj bi poleg tega še pospešilo razvoj listja in s tem zasenčenja. Pri koruzi dosežemo povečanje zasenčenja tudi s tem, da vmes posadimo nizki fižol in buče.

Pri lucerni pa ohrani zadostno vlažnost in s tem tudi godnost ter rodovitnost zemlje le primerno gosta setev in sicer približno 35 kg semena na ha. Brananje pri lucerni v novjšem času manj priporočajo, ker to lahko močno škoduje krhkim poganjkom nemške detelje.

Vpliv vremena in lune v poljedeljstvu

Nič ne more kmetovalcem bolj škodovati in nič mu bolj koristiti, kot vreme. Ker pa na to ne moremo vplivati, smo tembolj primorani, da ga pridno opazujemo. Znaša znamenja v naravi: oblaki, veter, megla, ki imajo v vsakem kraju svoj posebni pomen, obnašanje živali (lastovk, muh) so precej zanesljivi predznaki za bodoče vreme. Če poleg tega še poslušamo vremenske napovedi v radiu in opazujemo dober barometer, potem bomo vreme precej zanesljivo prerokovali, seveda le za malo časa, kvečjemu par dni v naprej.

Prav nič pa se pri prerokovanju ne zanašajmo na luno. Luna pravijo, da razžene oblake. Toda to je le na videz, kajti kljub polni luni prav često dežuje, le da takrat lune ne vidimo in zato jo tudi ne dolžimo.

Na kaj moram paziti pri porodu krave

Pri normalnih porodih domačih živali

Vsakdo, ki hoče pri porodu kolkaj pomagati, si naj poreže nohte, roke do laktov dobro umije ter jih namaže z oljem ali nesoljeno mastjo. Porod smatramo kot normalen, če najprej izstopi s tekočino napolnjen mehur, ki pa ga nikoli ne smemo prepredirati, dokler popolnoma ne izstopi, kajti mehur odpira spolovila in na ta način dela mladiču pot. Za mehurjem pridejo prednje noge, na katere je položena glava. Pri takem porodu prepustimo glavno delo naravi. Če pa je treba nekoliko pomagati, mora to biti previdno, brez sile. Vleči smemo le takrat, kadar žival s popadki potiska. Čim manj bomo vlečili,

Tretji činitelj v borbi proti suši bi bilo tudi zatiranje plevela, ki kulturnim rastlinam ne krade samo hrano, svetlobo, zrak in prostor, marveč požre tudi ogromne množine vode.

Ob koncu bi opozoril še na delo, ki se našim mlajšim gospodarjem zdi že samo po sebi umevno, za katero pa so še pred par desetletji imeli zelo malo razumevanja. To je takojšnje preoravanje strnišč, čim smo poželi. Srpu, kosi ali kosilnici naj bi takoj še istega dne sledila plitka, 6 do 8 cm globoka brazda ali temeljito rahljanje s kultivatorjem, ako za žitom ne sejemo že takoj kak strniščni posevek.

Kočuški

Tudi vpliv lune na rast kulturnih rastlin je zelo dvomljiv in, če res obstoja, gotovo ni tako velik, da bi se zaradi njega izplačalo, da bi zamudili ugoden trenutek za katero koli opravilo, posebno za setev.

Največjo vlogo igra vreme med košnjo in prav zaradi neugodnega vremena je večkrat težko izvedljivo načelo, da je treba travo kositi ob cvetju. Kljub temu bo pri kosnji še precej dobro odrezal on, ki se vsaj nekoliko razume na vremensko prerokovanje.

Vreme pa igra važno vlogo skoraj pri vsakem opravilu v kmetijstvu, vendar ne odloča vedno, če se mu znamo prav prilagoditi. Pri tem je treba še omeniti — da govorimo tudi o njivah — globoko oranje in bogato gnojenje, kar močno zmanjšuje škodljivost presuhlega kakor tudi prevlažnega vremena.

tem bolje se počuti krava kakor tudi tele. Ohranimo mirno kri in ne iztrgajmo teleta v par minutah iz krave. V tem oziru ljudje tudi pri popolnoma normalnih porodih mnogo grešijo.

Pri ritenskem porodu

Drugi porod, ki je malo težji, vendar brez posebnih pomoči izvršljiv, je tako imenovani ritenski porod. Ako so izstopivši parkeljčki mladiča obrnjeni kvišku in otipamo zadnja kolena, ki so ploščnata in ne okrogla kot prednja, potem ne iščimo glave; lega je ritenska. Predno pri taki legi kravi pomagamo, moramo razsoditi, ali so spolovila dovolj odprta. Treba je po-

da bi zboljšali pašniške razmere na Slovenskem Koroškem in s tem omogočili podvig živinoreje kot stebra kmečkega gospodarstva. Veleposestniški gospodi, katere lakomne želje zastopniki v deželni zboru, deželni vladi in povsod drugod zastopajo, ne gre v račun, da bi mali in srednji kmet zboljšala svojo živino in povečala njeno število, da bi se na plemiški zemlji pasla kmečka živina, da bi imel kmet nekoliko boljše dohodke in da bi delavec dobil nekoliko več mesa.

Pašniške razmere ne odgovarjajo gospodarskim interesom

Pašniške razmere na Slovenskem Koroškem so svojevrstna. Razlika konkretnega vprašanja okolnosti pri planinah in pašnikih je zelo velika. Te raznovrstnosti v pašniških možnostih, v stanju planin in pašnikov, v posesti pašnikov in pašniških pravic (servitutih) bi razdelili lahko takole:

1. pašniki pri domačem gospodarstvu;
2. pašniki v skupni uporabi (pašniške sosesčine in zadrage);
3. pašniške pravice (servituti) na nelastnih zemljiščih, posebno na zemlji veleposestnikov;
4. pašniki, ki so za pašo nedostopna last veleposestnikov.

Pašniki na domačem kmečkem gospodarstvu so po površini zelo mali oziroma

trpeti in počakati, da žival z napenjanjem odpre spolovila. Pri tej legi izvlečemo zadnji del mladiča naprej, vsled česar se rad odtrga popek prej, predno smo izvlekli prsa in glavo. Kakor hitro pa se popek odtrga, nima mladič z materjo nobene zveze več in se zaduši, če ne dobimo hitro tudi glave iz matere. Zato moramo pri tem porodu biti zelo previdni in mladiča izvleči čimprej, če se popkovina pretrga, sicer se nam mladič zaduši. Ritensko rojenih žrebet pa ostane zelo malo pri življenju.

DROBNI NASVETI

Mlade pesine (ronine) nasade uničuje nevaren škodljivec

Iz Bilčovsa nam poročajo, da je lanske pomladi v nekaterih vaseh uničila vse mlade nasade pesne neka golazen, proti kateri ne vedo pomoči. — Po vseh znakih sodeč gre tu za črno ličinko, 1 cm dolgega črnega hrošča, tako imenovanega mrharja. Ličinka je zelo požrešna in uniči včasih mlade rastline, ko so komaj prav ozele. Objedajo pa pesne liste še do pozne- ga poletja.

Za neposredno zatiranje škodljivca uporabljamo svičeni arzenat, ki ga po pesi škropimo v 0.4 odstotni raztopini. Še enostavnejše in nič manj učinkovito je pršenje z Gesarolom, ki ga na 1 ha potrebujemo 20 do 25 kg. Pomisleki, da bi Gesarol škodoval čebelar, so neutemeljeni, kajti čebelar je predvsem škodljiv le drug podoben DDT prašek, tako imenovani Agrocide II. Sicer pa čebele na peso ne letijo. Proti ličinki mrharja tudi priporočajo, da na njivo naženemo kokoši.

Kako vzamemo žaltavemu surovemu maslu (putru) neprijeten okus?

Skuhajmo najprej 10 litrov vode, katero nato shladimo na 10 do 12 stopinj C. V tako shlajeni prekuhani vodi raztopimo 150 do 200 gramov jedilne sode. Žaltavo maslo v tej raztopini tako dolgo in tako temeljito gnetemo, da vsi delci masla pridejo v najtesnejši stik z raztopino. Soda ima lastnost, da vzame maslu neprijeten vonj in okus ter mu da spet obliko in okus povsem svežega masla.

RAZGLAS!

Iščemo starejših delavcev, ki so pripravljani iti od 1. julija naprej za dva meseca čistit Mačensko planino v Rožu. Od tega časa naprej je na planini tudi živina in bodo preskrbljeni z mlekom. Na planini je tudi možnost stanovanja v planinskih kočah. Hrana se bo preskrbelja. Interesenti naj se z navedbo zahtevanega zasluzka javijo na sekretariatu Kmečke zveze za Slovensko Koroško, Celovec, hotel »Zum Schwarzen Adler« 1/7.

Slovenski gospodarski pregovori

Ako kupuješ, česar ne potrebuješ, bodeš prodajal, česar potrebuješ. Kdor drevje sadi, za svojo hišo denar na obresti nalaga. Kdor s časom ne hoptá, naj gre v stran, da ga ne poteptá. Dober sosed je velik zaklad, ki se za gotove denarje ne kupi

Nevzdržljivim pašniškim razmeram ie treba napraviti konec

Spet se približuje čas, ko bomo živino spustili na pašo. Marsikdo izmed nas že resno razmišlja, kam bo letos dal živino na pašo. To ne razmišlja samo tisti kmet, ki po svoji naravni legi na svojem posestvu ali v bližnji okolici nima pašniških možnosti, da bi tja odgnal svojo živino, to razmišlja tudi tisti kmet, v čigar najbližnji okolice je dovolj paše, kamor pa ne sme odgnati svoje živine, ker mu to zabranjuje gozdni veleposestnik.

Nbroj primerov poznamo, kjer lesni mogočnej z najrazličnejšimi pretvezami in zvijačami celim vasem poskuša onemogočiti izrabo zemljiško vknjiženih ali pa kakor koli statutarno določenih in zajamčenih pašniških pravic in servitutov. Da mu gozdno-upravna in deželna oblast pri tem pomaga in z izdajanjem na neverjetnejših določb o gozdni zaščiti preprečujeta izrabo pašniških možnosti po kmetih, ki za svojo živino pašo krvavo potrebujejo, ni nobena tajnost, temveč se dokazuje s vsakim primerom sproti.

Ravno krik in potreba po paši s strani kmečkega prebivalstva na eni strani in obširne pašniške planjave na drugi strani, ki so od živine neizrabljene oziroma zaradi zaprek veleposestnikov in obrasti ne

morejo biti izrabljene, sta po podeželju v vrstah Kmečke zveze za Slovensko Koroško postavilo zahtevo po pravici svobodne paše na veleposestniških in nekmečkih planinah in gorskih pašnikih. Borba za dosego tega bo ostala v programu Kmečke zveze tako dolgo, dokler ji ne bo zadoščeno, dokler po vseh planinah širimo naše zemlje ne bodo odmevali zvonce čred kmečke živine, dokler ne bo zadnja planina v interesu kmečkega ljudstva primerno regulirana in kultivirana.

Oblast zanemarja planine Slovenske Koroške

Pred več kot enim letom je kmečko prebivalstvo Slovenske Koroške na občnem zboru Kmečke zveze za Slovensko Koroško od deželne vlade zahtevalo, da poskrbi za zakon o pravici svobodne paše po veleposestniških planinskih in gorskih pašnikih. Od tega časa naprej je bila potreba tega zakona predmet razprave ob vseh prilikah, kjer se je zbralo kmečko ljudstvo in govorilo o svojih potrebah. 11. januarja t. l. so zastopniki Kmečke zveze za Slovensko Koroško to zahtevo predložili kmetijskemu ministrstvu. Eno leto borbe za pravico svobodne paše kaže, da vladajočim krogom ni prav nič do tega,

jih skoraj ni. V kolikor pa se živina čez poletje pase na domačem gospodarstvu, se po večini pase samo po tako imenovanih senožitih v hribovskih krajih, v dolini pa po slabih travnikih, ki se enkrat kosijo, potem pa popasejo. Tozadevno odpade na Koroškem od skupne površine pašnikov 222.900 ha le 2,7 odstot. na malo in srednje kmečko posest ali pa povprečno 0,23 ha na kmeta.

Nekoliko večja je površina pašnikov v skupni uporabi v okviru sosesčin (Gemeinschaften) tako imenovanih »gmajn« in pašniških zadrugah. Ta vrsta pašnikov se nahaja deloma ob logovih Drave, deloma na drugih zemljiščih v nižinskih legah, ki so za drugo uporabo (njive, travniki, gozd) nesposobni. Le majhen del kmetov je združen v sosesčinah in zadrugah, ki posedujejo pašnike na pravem gorskem pašniškem terenu — po planinah.

(Dajle)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Glavni urednik: Franjo Ogris odgovorni urednik: France Kosutnik, oba Celovec Salmstraße. Uprava: Celovec, Völkermarkt Straße 21. Dopiši naj se pošiljajo na naslov: Celovec, (Klagenfurt), Postschließfach 272. Ti-ka „Kärntner Volksverlag G. m. b. H.“ Celovec, 10. Oateberstraße 7